

Az Amerikai Egyesült Államok vámháborúja

A második világháború után egyre jobban javult az USA és Németország, illetve a későbbi Német Szövetségi Köztársaság közötti viszony. A Nyugat-Berlini Légihíd működése (főleg élelmiszer és nyersanyagok szállítása), amelyen amerikaiak mellett a francia és az angol légierő is részt vett a hidegháború idején, Németország és Nyugat-Berlin között, megmentették a német főváros nyugati felét Sztálin uralmától, ami nagy szimpátiát váltott ki a német lakosságban. Akkoriban a politikaiak mellett kifejlődtek a gazdasági kapcsolatok is, ugyanúgy az emberek közötti barátságok az amerikaiak és a németek között. Az amerikai zene ugyancsak népszerű lett Németországban. Komoly ösztönzője volt a barátságnak Kennedy elnök látogatása Németországban és Nyugat-Berlinben. Kennedy nyilvános kijelentése „Én is berlini vagyok”, jelentősen megnövelte az elnök népszerűségét. Utcákat, tereket, hidakat neveztek el róla a Szövetségi Köztársaságban. Meggyilkolása mély együttérzést és részvétet váltott ki Németországban. A német televízió bemondója (Gert Ruge) még sírt is, amikor közölte a gyilkosságot. Ez a barátság a két ország között, amely lényegileg biztonságot jelentett a szovjet expanzió ellen, megmaradt Trump amerikai elnökké választásáig.

Az új amerikai elnök már megválasztása előtt kiadta a jelszót „*Amerika first*”, vagyis az USA először. Trump ezután szembefordult az akkori szabadkereskedelmi gondolkodással, amelyet helytelennek tartott és külföldi árukra meghirdette a vámok bevezetését. Bírálni kezdte a német autóexport erős megnövekedését az USA-ban, valamint ennek káros hatását az ottani kereskedelmi mérlegre, ugyanis Németország lényegesen több autót ad el az USA-ban, mint fordítva. Trump azt is kijelentette, nem akar látni német autót az USA-ban.

Ezzel kapcsolatban figyelemreméltó egy az USA-ban megjelent könyv. Szerzője megvizsgálta az USA autóiparának fejlődését. Szerinte a részvényesek egy része az évek folyamán kivonta a pénzt az autógyártásból, és így megakadályozták az autóipar fejlesztését. Ennek következménye lett az USA autóiparának visszaesése és lemaradása. Ez együtt járt az eladások és az export csökkenésével, ami egyben csökkentette az autógyártásban dolgozó amerikaiak számát és meggyorsította ezeknek a területeknek a gazdasági visszaesését. (lásd Detroit). Az autógyártás visszaesése az USA-ban előnyös és új piaci lehetőségeket nyújtott a német és kelet-ázsiai autógyáraknak (Japán, Dél-Korea). A németek azonban nemcsak autót adtak el az USA-ban, hanem autót is gyártanak ott. Emellett alkatrészeket is állítanak elő. Figyelemreméltó, hogy az USA-ban van a legnagyobb BMW gyár. Ezenkívül a német, USA-beli autóalkatrész-gyárak 80 ezer embert foglalkoztatnak. Sokan dolgoznak az USA-ban külföldi autók eladásában és szolgáltatással is.

Trump meghirdette, hogy jelentős vámokat fog bevezetni a külföldi autók behozatalára. Eddig alumínium és acélimportra vetett ki magasabb vámokat, amelyek Kanadát, az EU-t és Mexikót is érintették. Külön vámviták folynak az USA és Kína között, ahol szintén jelentős a kereskedelmi forgalom Kína javára. Ehhez járul, hogy Kínát azzal is vádolják, hogy gazdasági offenzívát folytat a világban és kisajátítja az idegen tudományos és műszaki gyakorlatot.

Az EU reagált az USA-ban kiszabott, az EU alumínium- és acélgégyártását érintő vámokra. Bár itt még viszonylag nem nagy mennyiségű termékről van szó. Az EU a jövőben az USA mezőgazdasági termékeire (így többek között szójára), whiskyre, valamint motorkerékpárra (Harley-Davidsonra és másokra) szándékozik vámot kivetni. A vámok bevezetése, illetőleg a vámháború nemzetközileg jelentős vitát váltott ki, főleg politikai és gazdasági körökben. A hozzászólók nagy többsége azon a véleményen van, hogy a vámháború általában mindkét félnek csak károkat okozhat, és csak visszavetheti a gazdasági növekedést világszerte. Ez már jelenleg is megmutatkozott a tőzsdén a részvényárfolyamok csökkenésénél az USA-

ban és az EU-ban. Ugyanakkor az említett híres USA-beli motorkerékpárgyár úgy nyilatkozott, hogy a termelést áthelyezi külföldre, ami Trump haragját váltotta ki.

Figyelemreméltó ugyanakkor, hogy az USA részéről nem számolnak ebben a vitában olyan vállalatok forgalmával, mint pl. az Amazon és más hasonló cégek, amelyek Németországgal és az EU-val üzletelnek, és így jelentős bevételt jelentenek az USA-nak, és amelyek kiegyenlítik, sőt, túlhaladják az USA hiányát a Németországgal zajló autókereskedésben. Ez az Amazonnál és más hasonló cégeknél főként a Hollandiában letelepedett USA cégeken keresztül történik. Ezek beszámítása a két ország közötti kereskedelembe, összességében pozitív mérleget mutat az USA javára (beleértve az autókereskedelmet is) Németországgal szemben.

Meglepő, hogy az amerikai vámok állítólagos haszonélvezői, mint az USA-beli General Motors gyár bírálta Trump tervét, hogy az USA autó és autóalkatrész behozatalára 20%-os vámot vessen ki. Ez veszélyezteti a gyár munkahelyeit és versenyképességét, mert megemeli a gyár beszerzési költségeit és így megnöveli a termelés árát is. Ez viszont megdrágítaná a gyár termékeit. Így a General Motors kénytelen lenne termelését külföldre telepíteni, és ez az USA-ban munkahelyek megszüntetését jelentené. A jogi alap autóimportok megvámolására egy 1962-ből való törvény, amely szerint az USA elnöke vámokkal megvédehető a belföldi ipart, ha az importkonkurencia miatt a nemzeti biztonság veszélyeztetve lenne. Az elnök vámterveit a német ipar, valamint az érdekeltek német és ázsiai autógyárak is bírálták. Belföldön se helyeselték Trump vámterveit, különösen Alabamában, ahol autógyárak vannak és ezek sok munkaerőt foglalkoztatnak. Így az export esetleges csökkenése esetén sokan elvesztenék a munkahelyüket. Ez azért is figyelemreméltó, mert az Egyesült Államok Kínával is felerősítette a vámháborút, Kína pedig az amerikai vámokra reagálva szintén vámokat mért az ott gyártott olyan autókra is, amelyek közé tartozik a BMW (a gyár Dél-Karolina államában van) és a Mercedes.

A berlini amerikai nagykövet nemrégiben tárgyalt a német autógyárak vezetőivel, valamint német politikuskokkal, akikkel felmerült a kétoldalú vámok megszüntetése is. Ez nem látszik egyszerűnek, mert az USA részéről ennek több előfeltétele merült fel. Így az USA elnöke német beruházásokat kíván az USA-ban; de ellene van a tervezett északi cseppfolyós gázvezetéknek Oroszországból Németországba a Keleti-tenger alatt. Ez ellene szól az USA érdekeknek, mert ő is szeretne cseppfolyós gázt eladni Németországnak és Európának. Az EU sem nagyon támogatja ezt a tervet, mert a vezeték kikerülné Ukrajnát. Trump egyidejűleg bírálja a német honvédelmi költségvetést, mert túl alacsonyának tartja. Egyben követeli, hogy emeljék fel ezt egy korábbi megállapodás alapján a bruttó nemzeti termék 2%-ára. Jelenleg ez Németországban 1,4% körül mozog. Ebben az évben valamelyest megemelik, de nem éri el a 2%-ot.

Ezzel egy időben a Kína és USA közötti kapcsolatok egyre feszültebbé válnak. Az Egyesült Államok magas vámokat vetett ki a Kína USA-ba irányuló exportja nagy részére, amire Kína hasonló módon reagált. Ezt a Frankfurter Allgemeine Zeitung a kínai elnököt idézve „A történelem legnagyobb kereskedelmi háborújának” nevezte. Az USA és Kína jelenleg megemeli a másik félt érintő vámokat, az USA pedig egy időben az EU-ból, Kanadából és más országokból érkező árukra vet ki vámokat. Trump kilépett a WTO-ból (World Trade Organisation = Világkereskedelmi Szervezet). Ő a szabad világkereskedelem helyett a protekcionista magas vámokkal dolgozó politikát helyezi előtérbe. Máris észrevehető azonban, hogy ennek a vámpolitikának negatív következményei lehetnek amerikai vállalatokra és amerikai farmerekre nézve.

Néhány szám ezzel kapcsolatban: Az USA először 34 Mrd. dollár értékben vetett ki vámot kínai árukra. Kína viszont ugyanilyen nagyságrendben követel vámot az Egyesült

Államokból jövő, főleg mezőgazdasági termékekre, köztük a szójára, kukoricára és húsrá. A vámok elsősorban az ezeket termelő farmereket érintik, akik Trump választói. Az ilyen intézkedések következtében csökkentek az USA-ban az érintett mezőgazdasági termékek árai és a beruházási készség. De veszélybe kerülnek az amerikai mezőgazdasági gépgyárak is (Caterpillar), s ha az USA további magas vámokat szab ki kínai árukra, hasonló reakcióra lehet számítani. Kína nemcsak vámokkal reagál, hanem a vámkezelést is megnehezíti.

Tekintettel az USA-val folyó vámharcra Li Keqiang kínai miniszterelnök kínai kormánydelegációval július 10-én Berlinbe látogatott, hogy megbeszélést folytasson a német kormányval. Merkel és ő a kormánytalálkozón a szabad világkereskedelem és a WTO (World Trade Organisation (Világkereskedelmi Szervezet) szabályainak a betartása mellett foglalt állást, amiből Trump kilépett. A kínai miniszterelnök és kísérete kijelentette, hogy országuk problémamentes világkereskedelemben érdekelt. A kínaiak ezen a találkozón

számtalan német vállalattal való együttműködésben egyeztek meg. Ezenkívül megegyezés jött létre emberjogi kérdésekben, amelyekben német részről már jó néhány kritika érte Kínát. A német kormány emberjogi megbízottja részt vett a tárgyalásokon, és részletesen kijelentette véleményét ezeknek a jogoknak be nem tartásáról Kínában. Mindkét tárgyalófél kifejtette, hogy ezeknek a szabályoknak a betartását támogatni fogják. Az USA ebből az egyezményből is kilépett. Szó esett az Iránnal kötött atomegyezményről is. Inkább tárgyalni kell erről, mint kilépni, amint ezt Trump tette – hangzott el Berlinben.

Érdekes megjegyezni, hogy a kínai kormányküldöttség berlini tanácskozásai alatt Pekingben kiengedték a házi őrizetből a múlt évben elhunyt kínai Béke Nobel-díjas Liu Xiaobo özvegyét, Liu Xiat, aki közben elhagyta az országot és Helsinkin keresztül Berlinbe utazott. A szabadon bocsátás főleg német szorgalmazásra történt. A kínai költőnő csupán azért került házi őrizetbe, mert Béke Nobel-díjat kapott a férje. HARSAY GYÖRGY (München)

Németországi szövevényes pártviszályok

Angela Merkel kancellár és Horst Seehofer belügyminiszter hetek óta izgalomban tartja Németország lakosságát és az Európai Unió kormányait, vajon meg tudják-e állni helyüket a választóik szemében és a közvélemény-kutatók felméréseiben, de az európai egyeztető konferenciákon is? A feladatuk: a bevándorlók számát látványosan csökkenteni úgy, hogy az AfD vitórláiból kifogják a szelet, és egyben nemzetközileg Németország segítőkészségét és idegenbarátságát bizonyítsák. E cél érdekében majdnem minden eszköz szentnek tűnik, még a megjátszott lavírozás a szakadék szélén is.

A politika magas iskolájának talán legbonyolultabb mutatóványa a kormányválság színlelése. Ezt ritkán, kizárólag nagy célok érdekében lehet megjátszani, mert mint mindenfajta közönséges zsarolás, ez is gyorsan elvesztené hihetőségét és hatását. Azon túl nagy veszélyekkel jár, mert ha a megszaroltak átlátják a színjátékot, nevetnek rajta, a választók pedig csalódnak a kormányban és hirtelen új választásokat követelnek - és így a színlelt sorsdöntő valóságra váltják.

A német kormány számára nagy a tét. Jó néhány nehézség és feladat előtt áll. Először is csökkenteni kell a migrációs számokat. Az osztrák és az olasz választások megmutatták, az eddighez mérten milyen meglepő következménye lehet annak, ha a választók bizalma meging a klasszikusoknak vélt pártokban. Németországban nem csak az AfD ereje okoz gondot, hanem az SPD gyengesége is, hiszen ez volt eddig az egyetlen „másik” kancellár-párt, azaz, az egyetlen „másik” politikai erő, amely kormánysszövetséget bírt kovácsolni. Mi lenne tehát, ha a választók megünják Merkelt és vele együtt a CDU főlényét? Mennyire stabil lehet egy SPD-kancellár kormánya négy vagy öt kis párt közepette?

Továbbá a német kormány az újraegyesülés óta először érezheti magát nem csak barátságban, hanem rivalitásban is a francia kormány-

nyal. Emanuell Macron fityegtetési elsőbbságát, és a következő kilenc éven át Európa szerkezeti és szervezeti irányadója szeretne lenni. Merkel sok mindenben hajlandó szövetkezni vele, azaz engedni neki, de ügyelni is kell neki arra, hogy a tehetős és magabiztos német körök mindinkább kérdezik: Miért nem mi vagyunk tulajdonképpen az Unió legnépesebb és leggazdagabb tagja? Hogy mennyire érzékeny lett a német közhangulat, azt Donald Trump amerikai elnök követeléseire adott válaszok mutatják.

A másik euróapolitikai erőpróba címszavát Giuseppe Conte olasz miniszterelnök adta meg azzal, hogy a menekültek partra érkezésük esetében nem Olaszország, hanem az Európai Unió földjére lépnek. Ennek a felfogásnak messzememenő következményei lehetnek az évek folyamán, nem csak a regisztrációs és tartózkodási, hanem a gondozás és a felvételi kérdésekben, illetve a menekültjog alakításában is: ha – legalábbis a beáramlók számára – csak közös európai föld van, akkor a nemzetállamok jogi fennhatósága tovább csökkeni és az elosztási kvóta érvényesülni fog: igaz nem az országok többségének kényszere alapján, hanem minden nemzet saját belátása alapján úgy szólván önkéntesen.

Végül megfigyelhető a társadalom mély kettéosztottsága. Az egyik része az egyetemes emberiség és emberség filozófiáját hirdeti és azt vallja, hogy minden egyénnek joga van, a boldogságát bárhol keresni és a legjobb körülmények között élni a világon. Ebben az értelemben nem csak a veszélyből való menekülés, hanem bármi okú ki- és bevándorlás alapvető emberi jognak számít. Ezt a felfogást nem csak sok keresztény és más vallású szervezet vallja, hanem sok világi ember is; ők voltak három évvel ezelőtt Merkel politikájának fő támogatói mind külföldön, mind belföldön. A másik oldalt azok az emberek képezik, akik

Folytatás a 2. oldalon

Határok nélkül

„Szervusz Európa!”

Ez volt a június harmadikán *Schladmingban* rendezett Európa parti szlogenje. Július elsejétől Ausztria vette át az „Európa Tanács koronázott elnöke” tisztjét.

A hivatalos átadásra a Steiermarkban fekvő *Schladmingban* a *Planai*on került sor. *Sebastian Kurz* kancellár itt látta vendégül reggelire *Donald Tusk*-ot az EU-Tanács állandó elnökét és az EU-Tanács ideiglenes elnökségéről leköszönő *Bojko Borissov* bolgar miniszterelnököt.

A szimbolikus átadásra a hegytetőn került sor több mint 200 vendég részvételével. A „csúcspiknik” résztvevőit az EU-tagállamok zászlóival díszített 28 gondola szállította a csúcsra.

Mint minden évben január és július elsején a rangsorban eggyel feljebb tolnának a székek Brüsszelben. Az óramutató járásával megegyező irányba lépnek, illetve ülnek egy hellyel arrébb a tanács tagjai. Így az Unió fennállása óta meghatározott rend szerint fél-évenként változik az elnöklő ország. Ausztria 1998 és 2006 után, immár harmadszor lett elnök.

A nagy tojásnak becélt út brüsszeli székhelyen a helycsereát 2021 óta meghatározott rend szerint bonyolítják. Most a főtítkár jobb-ján az új elnök, az osztrák kancellár foglalhat helyet, míg az elnökségről leköszönő Bulgária miniszterelnöke átül vele szembe az asztal átlételes oldalára. E rend szerint változtatják ülőhelyüket minden szinten a különböző munkacsoportok résztvevői is. Az ülésrenddel válik láthatóvá a résztvevők hierarchikus rendje.

A soros elnökség elsősorban technikai, szervezési jellegű funkciókat tölt be, így feladatai közé tartozik a Tanács és a tanácsi munkacsoportti ülések napirendjének meghatározása, azok összehívása és levezetése. Az elnökséget ellátó tagállam elsősorban a politikai napirend meghatározása révén gyakorolhat befolyást az Unió tevékenységének alakítására.

Az elnöki tisztséget betöltő tagállamok három csoportokban, az úgynevezett elnökségi triókban szorosan együttműködnek egymással. Az elnökségi triók rendszerét a Lisszaboni Szerződés határozta meg 2009-ben. Ezek jelen esetben, a leköszönő elnök Bulgária, a munkát átvevő jelenlegi elnök Ausztria és az öt január elsején követő Románia. A trió tagjai hosszú távú célokat jelölnek ki és közös programot készítenek, melyben meghatározzák azokat a területeket és lényeges kérdéseket, amelyekre a 18 hónapos időszak során kitüntetett figyelmet fordítanak. A három ország mindegyike a közös, másfél éves program alapján készíti el saját, részletes felvéves tervét. Ennek része természetesen az a munka is, melyet az osztrák kormány már egy évvel ezelőtt, az Észtország-Bulgária-Ausztria hármas fogatban végzett. Így egyes feladatok elvégzésére (pl.Brexit) hosszabb idő áll rendelkezésre, mint az a négy és fél hónap, amely ez esetben az effektív elnökségi időt jelenti, mert figyelembe kell venni a nyári és a karácsonyi szünetet.

Az osztrák kormány az év hátralevő részében az elnökség ideje alatt több pontra akarja helyezni a hangsúlyt:

1. Egy olyan erős Európát kialakítani, mely a benne élők teljes bizalmát élvezi. Az erre az időszakra eső Brexit véglegesítése miatt, a pénzügyi kérdésekben a tanácsnak olyan döntéseket kell hozni, melyek a 2021. január 1-én Európa-szerte induló programok megvalósítását segítik.

2. Ausztria számára fontos, hogy elnökségi ideje folyamán az EU globálisban fontos szerepet játszó legyen; erősítse biztonság- és védelempolitikáját. Az USA vámháborúja miatt elmélyítse kapcsolatait az ázsiai országokkal.

3. Stabil euró-tértség és tisztességes adók kialakítása az Unió gazdasági növekedése érdekében, egy a tíz fontos szempont közül. Erősíteni az EU versenyképességét és a már megkezdett reformprogram további kivitelezését, ez utóbbinak része az apparátus csökkentése is.

4. Úgy alakítani az Európai Uniót, hogy az védje a jogot és a szabadságot, a jogállamiséget; nem csak az EU határain belül, hanem a vele szomszédos országokban is. A bűntildözésben koncentrálni kell a bűnügyi

nyilvántartással kapcsolatos információk cseréjére és el kell érni, hogy az elítélteket a szülőföldjükön börtönözzék be.

5. Megvalósítani egy szociálisan fenntartható Uniót, mely mindannyiunkat megvéd. A biztonságos szociális rendszer és annak fenntarthatósága, az egészségügyi ellátással együtt több tagországnak még nagy kihívást jelent. A munkahelyek teljes mértékű megközelíthetőségének megvalósítása éppúgy fókuszban áll, mint a multilaterális kutatások és egészségügyi technológiák támogatása a betegségek megelőzése érdekében. Ehhez a feladatcsoporthoz tartozik a nők elleni erőszakkal szembeni harc is.

6. Az Unión belüli verseny erősítése is egyike a kitűzött feladatoknak. Cél az egységes gazdaságpolitika kialakítása. A hagyományos iparágak kikapitése és egy kutatást, fejlesztést elősegítő gazdasági környezet létrehozása, mely erősíti a kis és közepes méretű üzemek tevékenységét.

7. Energia-unió és tisztességes forgalom kialakítása fontos teendő az elnökségi idő folyamán, hiszen a cél, hogy 2030-ra megvalósuljon az egységes energia-unió. Ehhez a tanácsnak segítenie kell a klímabaráti mobilitást és a tisztességes forgalmi rendszerek kialakítását, a biztonsági rendeletek összehangolását. A légi közlekedésben Európa versenyképességét kell erősíteni.

8. Az Unió teljes mezőgazdaságát átfogó közös agrárpolitika létrehozása szintén fontos törekvés. Célja a megfizethető, biztonságos, kiváló minőségű élelmiszerek biztosítása. Ehhez szükséges az átfogó multifunkcionális mezőgazdaság, a mezőgazdaságilag hasznosított területek kiterjesztése a hegyvidékeken is. Fontos a biogazdaságok növelése a mező- és erdőgazdaságban egyaránt.

9. A elnökségi periódus fókuszában áll a klíma- és környezetvédelem. Erre az időszakra esik a klímaváltozással foglalkozó 24. UNO-találkozó Katowicében. Ez alkalommal határozzák meg a 2050-ig megvalósítani kívánt 60%-ra csökkentett CO2 kibocsátási lépéseit. Itt Ausztria képviseli majd az EU érdekeit. Az osztrák elnökségi idő alatt kell az új vegyszer- és hulladéktörvényt tető alá hozni. 10. Nagy feladat az oktatás, kultúra, ifjúság és sport szabályozóinak kidolgozása. Ezen belül az elnökség központi témája a képzés és felsőfokú képzés koordinálása EU-szerte. Napirenden szerepel a kutatás, képzés és tudomány szorosabb együttműködésének létrehozása, hangulástly helyezve a külföldön végzett tanulmányok, iskolai- és egyetemi végzettségek kölcsönös elismerésére.

Nehéz megjósolni, származik-e politikai előnye Ausztriának az Európai Unió Tanácsának elnökségéből. Kétségtelen, hogy nehé dolga lesz a kormánynak a bevándorlási politika kérdéseivel kapcsolatban. Sok függ attól, hogyan cselekszik a kormány ebben a hat hónapban. Nagy figyelmet kell szentelnie a tónusnak, hogy a menekültügyi eljárás és a visszaszállítás kérdéseiben Franciaországnak, Spanyolországnak és Merkel aszónyi táborának ellentétes a véleménye Seehoferével, Salviniéval és Orbánéval. Itt kell az Unió Tanács elnökének megoldást találnia.

A hídépítés az egyik fő feladat más területeken is. A határok védelme és az illegális bevándorlás megakadályozása mellett, a Nyugat-Balkánt közelebb kell hozni az EU-hoz. 2020 után az EU minden programjára rendelkezésre álló anyagi eszközök megteremtése, szintén ennek az elnökségnek a hatáskörébe tartozik. Mindezek a nagy többség számára egyáltalán nem szimpátiikus kérdések.

Nehéz megjósolni azt is, származik-e gazdasági előnye Ausztriának az Európai Unió Tanácsának elnökségéből. A kormány véleménye szerint ez a tevékenység az országunk 40 millió eurójába kerül. Az ellenzék ennek háromszorosával számol. Az Ausztriával kapcsolatos reklámok az elnökségi idő alatt és azzal kapcsolatos turizmus bevétele a számítások szerint fedezi majd a költségeket.

Az EU Tanács elnöksége jó lehetőség arra, hogy a különböző médiákban az Ausztriáról alkotott negatív vélemény megváltozzasson. A bűntildözésben koncentrálni kell a bűnügyi

FÉTES KATA

GSORDÁS MIHÁLY

FALAT KENYÉR

A kemény nyári munkák után édes szenderegseink habkönnyű álmaiban jelenik meg újra és újra az a nagy szlet zsíros vagy szilvalekváros kenyér, amely majd létrete a kezünkön, miközben gyermekként az utca porában futkároztva majszoltuk. Öszintén szólna többre nem is vágytunk, talán mert szülői szeretetből oly sokat kaptunk, hogy minden más eltörpült mellette, a lényegtelen dolgok pedig nem-igen foglalkoztattak bennünket. Sokára jöttünk csak rá, hogy a ropogásra sült sóskifli finomabb lehet a kenyérnél, és még nla is jobb a pizza vagy egy-némely cukrászsütemény... Akkor, amikor lehetőségünk és alkalomunk nyílt megköstölni ezeket is. A kóstolgatás évtizedei gyorsan elmúltak azonban a Délvidéken, s a legutolsó több gondot palántált el térségünk talajában, mint örömet. Kínáltak fel magyarságának egy szendvicset is, hogy azzal induljon el észak felé, ha nem jó itt neki. Akkor a háború, aztán többször az aszály rontotta meg a dolgos kezű ember

álmát, aki családja asztalára teszi Szent István napja előtt az új búzából süített cipót, hogy hozzáértő nagypapák, nagybácsik és sógorok megmondják róla: jó-e az ize, ropogós-e kellőképpen, nem bodagos-e a tészája. Kemencében süített gömbölyded cipők, barnálló-piróló vekenk és pecsenyészírral megkent ropogós lepények kalauzolgálnak el bennünket sorsunk útvesztőiben, s vezetnek el a terített családi, baráti vagy lakodalmi asztalokig, amelyeknél egykoron minden kezdődött az életünkben, és minden újnakézdődik, amíg világ a világ. Az emlékezet messze ható fénycsóvái végláthatatlan búzaföldeken pásztáznak végig, amelyek közepén megjelenik egy sereg kaszás, nyomukban a marokszedő asszonyokkal és teregető gyerekekkel... Nézzük, nézzük őket, s közöttük felismerjük a mieinket, jócskunkat... Rájövünk lassan, hogy az újkényér mindig csak finom lehet, józú, mert minden hasonlításnak alapja. Még az emberi jószág méréke is: a falat kenyér. Az újkényér maga az emberarcú múlt, jelen és jövő.

Übungsgrammatik Ungarisch

Hiánypótló nyelvkönyv jelent meg 2018 tavaszán, melynek segítségével a magyarul tanulók elmélyülhetnek a nyelv rendszerének tanulmányozásában. A német nyelven írt gyakorló nyelvtan olyanok számára készült, akik már eljutottak a B1-B2 szintre, és tovább szeretnék bővíteni tudásukat.

A közel 800 oldalas mű nagy részletességgel tekinti át a magyar nyelv szófajainak rendszerét: szöveges magyarázatok, táblázatok és példamondatok sokaságával mutatja be az egyes nyelvtani

jelenségeket. Minden pontot feladatok kísérik, melyek ellenőrzéséhez a könyv végén található elemlyülhetnek a nyelv rendszerének tanulmányozásában. A német nyelven írt gyakorló nyelvtan olyanok számára készült, akik már eljutottak a B1-B2 szintre, és tovább szeretnék bővíteni tudásukat.

Az Übungsgrammatik Ungarisch szerzői dr. Blaskó Katalin és Prof. Timothy Riese, a Bécsi Egyetem Finnugor Tanszekének munkatársai. A kötet az intézet tudományok kiadványsorozatában jelent meg a LIT Verlag gondozásában.

„A Bécsi Magyar Iskola szeretettel vár mindenkit 2018. szeptember 16-án, vasárnap, 16 órákor a tanévnytőrára, mely a Kolompós Együttes koncertjével zárul! Lehet ismerősöket, barátokat hívni, hogy együtt ünnepejlünk a 2018/19-es tanév kezdetét. A helyszín az iskola honlapján, becsi.magyarikola.at található. Ugyanitt olvasható tájékoztató a kétnyelvű, német–magyar első osztály indításáról is.

Kéttannyelvű magyar–német 1. osztály

a 2019/20-as tanévben

Bilingvális első osztályt indít a Bécsi Tanszék a 2019/20-as tanévben a 1180 Bécs, Schulgasse 57 cím alatt levő iskolában.

Célcsoport: magyar anyanyelvű, német alapismeretekkel rendelkező, vagy német anyanyelvű, magyar alapismeretekkel rendelkező gyermekek.

Információ / jelentkezés: Kirchmayr Isabella igazgatónőnél: +43 1 406 99 89, schulgasse.schule.wien.at

Németországi szövevényes pártviszályok

Folytatás az 1. oldalról

azt vallják, hogy határokat nélkül nincs sem közösség, sem haladás; vagy – ahogy Joachim Gauck volt államelnök mondta – nincs határtalan teljesítőképesség. E két felfogás között nem lesz kompromisszum, még akkor sem, ha egyszer az egyik, másszor a másik kerül választási előnybe. Izgalmas lesz majd a vita az SPD által évtizedes követelés után most ki-kényszerített bevándorlási törvénytervezetről. Ott a multikultúli irányultság nem a humanizmus és a globális esélyegyenlőség, hanem a munkapiaci önérdék szolgálatában fog állni.

A német közvélemény és a parlamenti pártok összessége ezekre a kérdésekre sem a 2017-es Bundestagswahl előtt, sem a negyedik Merkel-kormány illetve a CDU/CSU/SPD nagykoalíció megalakulásakor nem készült fel. Az SPD folytatja hagyományos politikáját és a kényes ügyeket meghagyta a CDU-nak és a CSU-nak, így elsősorban a befogadás korlátozását, a felső határ (Obergrenze) tisztázását. A CDU igyekezett feltűnés nélkül változtatni politikáján, miközben a CSU feltűnéseltőlően azon volt, hogy rákényszerítse a bajorországi elképzeléseket a szövetségi politikákra. Seehofer későn vette észre, hogy München nem Berlin és hogy a szövetségi politika minden ágazata tele van külföldi és európai politikai vonatkozással. Nagy lecke lehetett számára és párta számára, hogy mint belügyminiszter nem tudja megoldani a saját illetékességébe eső ügyeket más országok belügyminiszterei hozzájárulása nélkül. Pont a hagyományos nemzeti szuverenitást jelképező határvédelem nem nemzeti, hanem gyakorlatilag uniós ügy még a megkötött schengeni és dublini szerződéseken túl is az egyenrangú partnerség szellemében.

A német médiák szinte kivétel nélkül és a német közvélemény nagy része a Seehofer-fel-le követelést Merkellel és kimondatlanul az

SPD-vel szemben a bajor tartományi választási kampány részének minősítették – és sokan értetlenséggel, sőt ellenszenvvel fogadták. De nem erről volt szó. A német kormány tíj mozgásteret akart nyerni. Merkel irányvonalaat akart változtatni, de kifelé az annak-idején szerzett "csodálatra méltó bátorság" hírnevét meg akarta őrizni. Orbán Viktor álláspontját semmi esetre sem akarta utolág igazolni, és egyedül a koalíciós közényszernek akart engedni a kormány fennmaradása érdekében. Seehofer pedig bemutatja a szereposztás előnyét: Merkel nyilvánosan nyomás alá helyezte, és még rá is licitált, hogy biztosan elerjék a közös célokat. Az első, hogy AfD ne terjeszkedjen Bajorországban annyira, hogy a CSU nyomába szegődjön, mert az ilyen siker a CDU elsőbbségét veszélyeztetheti a keletnémet tartományokban. Merkel és Seehofer másik közös érdeke az volt, hogy ne az új jobboldalista kormányok illetve belügyminiszterek mutassák meg Ausztriában és Olaszországban, hogy mi mindent lehet az európai migránsügyben "határozottsággal" megváltoztatni és a "gyengén" kormányozott nagyhatalmakat hogyan lehet kész tények elé állítani, például azáltal, hogy a tengeren felvett migránsokat nem hagyják partra szállni, amíg más államok nem hajlandók a nagyrésztükre átvállalni. Ilyen követelésekkel szemben a német kormány saját követelésekkal akart fellépni, hogy ne jussan a kijátszott tűrő hírébe. Ki tudná hagyományosan és hitetlebőben a gátlást megvető kemény fői szerepet vállalni, mint a CSU mindenkor elnöke?

Eközben sem a CDU/CSU-összetartása, sem pedig a nagykoalíció működése ténylegesen nem került veszélybe, mert ki is tudna – akár időelőltti választások előtt, vagy akár utána – kormányt alakítani a C-pártok nélkül? GEORG PAUL HEFTY (Frankfurt)

QUO VADIS, EURÓPA?

A vasfűggyön mögött cseperedtem fel, tehát az európai egységstőrekvésekről sokáig csak torzított információkkal rendelkeztem. A szuverenitásukról lemondó államokra vonatkozó híreket fenntartással fogadtam, a Kádár rendszer propagandisztikus rágalmának véltem. Lassan azután tisztult a kép, és a hetvenes években már így néztem az Európai Közösségre, mint kíváncsra, de számunkra elérhetetlen álomra. A közösség kifejezés unióra váltásának nem örültem, nekem a közösség melegebb, emberibb szó. Mint az első szabadon választott magyar kormány tagja, és az európai kereszténydemokrata pártokat tömörítő EUCD alelnöke, az európai integráció előttélk híve voltam, és azóta is az vagyok. Ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy ne lássam meg az Unió hibáit és ne törjem a fejem azon, hogy miként lehetne jobbá tenni, az alapítók szellemét követve, sőt annak érvényesülését a mainál jobban szolgáló struktúrák kialakítását.

Az Európai Unió nem bírálhatatlan szent téhen. A bíráló szó sajnos könnyen megkapja a populizmus vadját, amit persze az is elősegít, hogy korunk populistái hangosan tapsolnának minden bírálatnak, azt a látszatot kelte, hogy minden kritikus euroszeptikus, sőt az uniós térszerzésben érdeklét. (A populista szót egyesek olyan szitokszóként használják, ami csak annyit jelent, hogy populista, aki az illetőktől eltérő nézetekeft vall. Mások meg mintha összetévesztenék a populistát a népszervefél.)

Egy kéthavonta megleendő orgánumban nem célszerű napi hírekre hivatkozni, mégsem álom meg, hogy a júniusi francia-olasz szőpárbajt ne említsem meg. Mi sem bizonyítja jobban, hogy az európai összefogással alapvető baj van, mint az, hogy két alapító állam vezetői a sajátón keresztül minősítik egymást, kerülve a diplomáciai finomságnak még a látszatát is. Pedig, sőt éppen az ilyen kisklások miatt, az európai együttműködés így kell, mint egy falat kenyér. Magyar szemmel ennek a legfontosabb szempontjai a következők.

(1) Az ún. szabadságjogok arra adnak esélyt, hogy a Trianonban szétdarabolt térségünk egysége az itt élő valamennyi nemzet javára helyreálljon. Vannak ugyan, akik a Trianon okozta bajok megoldását a történelem kerekének visszaforgatásával akarják elérni, őg finoman szólna nincsenek sikerre ítéelve. Amíg a revízióra várnak, szép lassan elfogy a határon túli magyarság, az unión belüli szabadságjogok előre tekerhetővé tették ezt a „kerekét”. El lehet érni, - bár a sok történelmi seb, túllérékenység, gyanakvás és félelem miatt nehéz lesz, - hogy a Kárpát-medence minden szőlőtte békében, minden megkülönböztetés nélkül éhessen és a szülőföldjén, szabadon művelve a maga kultúráját, használva nyelvét, otthon, az utcán, az iskolában és a templomban, sőt urambocsá, még a hivatalokban is. Miroslov Kusý szép kifejezésével szólna arra tőrekedjünk, hogy

senki ne legyen albérló a saját szülőföldjén.

(2) Korunk számos kihívása olyan feleletet kíván, amelyet egyetlen európai állam, még a legnagyobbak sem tudnak megadni. Példának említhetem a környezetvédelemet, beleértve a klímaváltozást, vagy az idősekről problémát, az integrálhatatlan emberek tömeges bevándorlását.

(3) Kiemelt jelentősége miatt külön veszem a kutatás-fejlesztés kérdését. A tudományok korszerű művelése olyan tőkeigényes, hogy egyetlen tagállamunk sem versenyképes ezen a téren, következőképpen hamarosan vert helyzetben leszünk. Az Egyesült Királyság kiválása nagy veresztéses, de a megmaradtaknak még inkább egyesíteniük kellene erőiket és a kutatásra fordítható pénzeiket, hogy eredményesek lehessünk.

Az ELSŐ PONT az európai többség szívét hidegen hagyja. Pedig más-más kontősben, de hasonló feszültség mindenütt előkerülhet. Az Európai Bizottság látványosan kivonul mindig, ha ilyesmi problémával kellene szembenéznie. Emlékeztet, hogy milyen bénán viszonyultak a katalánok panaszaihoz, illetve függetlenségi törekvéseihez. A másik két pontról rengeteg szó esik, de érdemi lépésekre nem került eddig sor. A következő hétvéges keret-tervben ugyan tervezik az innováció erőteljesebb támogatását, de arról, hogy a tagállamok egyesítsék ezen a téren az erőiket, nincs szó. A jövőendő szempontjából pedig ennek is van akkora fontossága, mint a közös mezőgazdasági politikának.

Mások talán más területeken szeretnének eredményesebb uniós politikát, de egyre több olyan európai polgár van, aki nem elégedett a Bizottság munkájával. Egy júniusi felmérés, amely Németországtól kezdve Bulgáriáig 11 országra terjedt ki, azt mutatta, hogy ebben a térségben az emberek többsége elégedetlen Brüsszel teljesítményével. Az osztrákok és a magyarok esetében ez 53 százalék, és lényegében ugyanez az eredmény a németeknél is (54 %).

Tíz évig voltam európai parlamenti képviselő, ezen belül öt évig az Európai Néppárt költségvetési munkacsoportját veztettem és két és fél évig a parlament alelnöke voltam. Tapasztalataim alapján a baj fő oka az, hogy az uniós intézmények egymással és nem a polgárokat ténylegesen érdeklő kérdésekkel foglalkoznak. Ha van valami, amivel meg lehet utáltatni az Uniót, az az intézményközi harc. A Bizottság, a Parlament és a Tanács egyaránt azon igyekszik, hogy a másik kettő rovására növelje a hatalmát. Például a Parlament el akarja venni a Tanácstól a Bizottság elnökének kijelölési jogát. Ez formálisssá korcsosítja a képviselők követele csúcspjelőti rendszert. A parlament kijelenti, hogy csak azt az embert hagyják jóvá, akit a majdani győztes párt előzetesen jelöltként megnevezett. Még a kis frakciók is a demokrácia győzelmét látják ebben, miközben

így soha nem tudnak bizottsági elnököt állítani. Az elgondolás azért is számarság, mert az emberek belpolitikai szempontok alapján szavaznak. (Egy magyar szocialista szavazó akkor sem fog a Fidesz listára szavazni, ha a konzervatív listavezetőt százszor jobbnak véli, mint a szocialistát.) Az Európai Bizottság élére nem pártovatartozás, hanem alkalmasság alapján kellene jelöltet állítani.

Az alapítás óta legalább három olyan változás történt, amit nem követtek a józanész alapján szükséges további lépések.

Az első ilyen a tagállamok létszáma. Tizenkét állam esetén még logikus, hogy minden tagállamnak legyen egy biztosa. Annak is van értelme, hogy ők ne a tagállamokat, hanem a feladatkörüknek megfelelő uniós érdekeket képviseljék. De ha ez így van, akkor miért ragaszkodik minden állam foggal-körömmel ahhoz, hogy legyen saját biztosa? Most 28 feladatot kell kitalálni, pedig az Unió működéséhez talán tíz is elég volna. Így lesz azután számos mondvcacsinalt portfolió, mint például nyelvi jogok biztosa, vagy adóügyi biztos, miközben nincs is európai adópolitika. Ráadásul, amikor az államok valakit biztosnak jelölnek, nem tudják, hogy a majdani biztosuknak mi lesz a feladata. Mit tud szegény bizottsági elnök kezdeni a csapatába delegált öt volt külügyminiszterrel, amikor nincs is valódi közös külpolitika?

A MÁSODIK PROBLÉMA a Parlament helyzete. 1979 óta a képviselők az európai polgárok választják. Azóta a Parlament jogosítványai bővültek ugyan, de a legfontosabb képviselői jog, az előterjesztés joga még mindig hiányzik. Ez még mindig a Bizottság privilégiuma, pedig a nép által választott parlamenttől ez a jog nem volna elvonható.

A HARMADIK VÁLTOZÁS, hogy a Tanácsnak állandó elnöke. De minek, ha a szerepe alig több mint protokollárius?

Feszültség forrása lehet, hogy a Tanács politikai összetétele eltér a Parlamentétől. Ennek egyik eleme, hogy a Tanács összetétel a nemzeti választások függvénye, tehát folyamatosan változik, a parlamenti frakciók slyát öt évre betonozzák az európai választások. A másik elem abból fakad, hogy ezeken a választásokon a részvétel igencsak alacsony, ami a kis pártoknak kedvez, akiknek hívei bizonyítani akarnak és nagyobb arányban szavaznak, mint a téma iránt kevésbé érdeklődő nagyobb pártok hívei. Például a kommunista frakció érezhetően jelen van Brüsszelben, miközben a tagállamokban elenyésző a hatásuk. Hasonló cipőben járnak a zöldek és a liberálisok is.

Mi következik ebből? Érdemes volna egy levegőt venni, és teljesen átalakítani az Európai Unió intézményeit. Szükség van egy „lát-ható fejre”, aki már megvan: a Tanács állandó elnöke, neki viszont irányítási jogokat is kellene adni. Ő, illetve szakmailag illetékes

A NEMZETEK EURÓPÁJA

ban bevallotta, jön még valami nagy fordulat az emberiség történelmében: az erkölcs válik legfontosabb történelmi tényezővé, mert meg kell védeni a közös emberi értékeket és tulajdonságokat. Így lesz újulj modern és létfontosságú az erkölcs és a nemzet. Úgy véli: fordult a kocka, az a hasznos, ami erkölcsös, és segít az identitásukat igénylő embereknek a nemzet és állam ott, ahol a piac kifogy a szuszból.

John Naisbitt amerikai politológus már az 1990-es években megjósolta, hogy a világban lesz majd egy globális életstílus, és sok kulturális nacionalizmus, melyek majd kiegészítik egymást. Olyan tényezők, mint nyelv és kultúra, a hagyományok, a vallás, az irodalom és a művészet ismétletlen fontossá válnak az életben, és az emberek ezekhez újra mélyen kötődnek majd. A globalizáció kora egyben a személyiség újjászületésének kora is. Valószínű a családhoz és a nemzethez tartozás érzésének feleledése, a hagyományok újraélesztése, a nyelvi adhézió megerősödése.

Az embereknek identitásukhoz nyelvi-kulturális alapon álló védelemre van szükségük, amit csak az állam, mégpedig először a nemzetállamok, majd ezek összefogásával új nemzetközi szervezetek nyújthatnak. Csak olyan közösség sikeres, amely képes megfelelő belső kohézió megteremtésére. Ebben segítenek bennünket értékörző hagyományaink. A hagyomány számunkra nem változatlan ismétlést jelent, hanem a meglévő, különböző korokból

munkatársai (mutatis mutandis a miniszterek) terjeszthetnek be a törvényjavaslatokat a Parlamentnek, ahogy azt parlamenti demokráciákban a kormányok teszik. Ezzel párhuzamosan a Parlamentnek is meg kellene adni a javaslatlételi jogot. Ezek után mi szükség volna még a Bizottságra? Voltaképpen semmi. Azokat a szerveket, amelyek ma a Bizottság alá tartoznak, mint például a csalás elleni hivatal, a Tanács elnöke alá, némelyiküket esetleg a Parlament alá lehetne helyezni, s bizonyára vannak olyan szervezeti egységek is, amelyeket alapos és szakszerű felülvizsgálat feleslegesnek talál.

Durva változást javaslok tehát, nem is először, bár a megvalósításra nincs közeli remény. Mégis beszélni kell róla, hiszen abban már sokan egyetértenek, hogy alapvető reformokra van szükség. Az Európai Bizottság megszűntetésére tett javaslatom igencsak mélyreható, de annyit talán elismer a tisztelt olvasó, hogy nincs minden logika híján. A javaslat nem jelenti az ott dolgozó hivatalnokok azonnali szűlének eresztését, mert a Tanács és a Parlament számára a többletfeladatokhoz munkatársak is kelleneek. Távlatosan viszont azt is el kell érni, hogy az Unió hivatalaiban dolgozók olyan arányban jöjjenek a tagállamokból, amilyen arányban a mandátumokat szétosztják a tagnemzetek között.

Az Unió előtt az egyik jövőkép a központi biurokrácia hatalmának növelése a tagállamok szuverenitása terhére, a másik pedig, amelynek felvázolására szerény kísérletet tettem, az európai polgárok által jobban ellenőrzött, szükségleteiket jobban kielégítő, ráadásul közérthető szerkezet kialakítása. Tessék választani.

SURJÁN LÁSZLÓ (Budapest)
(A szerző az Európai Parlament volt alelnöke)

vállalásunk a szűkebb haza iránti szeretetből táplálkozik, nem fordítva. Aki azt állítja, hogy ő mindenhol otthon van, de sehol nincsenek gyökerei, az sosem élheti át a kötődést, a szeretetkapcsolatot. A haza nemcsak a táj, a természet, hanem a kultúra, a nyelv, a történelem is. Magyarországnak ezeréves története van az európai történelemben ágyazottan. Meggyőződésünk, hogy a nemzetek Európája az otthonunk, de a hazánkat nem pótolja semmi!

DR. KLINGHAMMER ISTVÁN (Budapest)
*) Megnyitó beszéd a Magyar Örökség 2018. június 23-i díjátadó ünnepségén.

A Magyar Örökség

2018. június 23-án az MTA dísztermében megrendezett díjátadó ünnepségen kitüntettek:

ÁGH ISTVÁN író-költő;
AKNAY JÁNOS festőművész;
CÉDRUS TÁNCEGYÜTTES;
HERCZEG GÉZA nemzetközi híró jogtudós;
400 ÉVES (PESTI) EGYETEMI KÖNYVTÁR;
ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR;
ULMAN ISTVÁN nemzetifarragó

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

KURIER

Haydn művei majdnem megsemmisültek

Egy elromlott vízcsap hatalmas károkat okozott a Wiener Dommusik archívumában. A vízkár áldozatai között van néhány, a Haydn-testvérektől származó mű kézírata is.

A Stephansdom melletti Curhaus padlásterében a technikai helyiségben meghibásodott vízcsap két héten keresztül észrevétlenül, folyamatosan árszította el az intézmény egy részét. A történelmi archívumot alig használják, mert a régi, védett, értékes kottákból nem játszanak, csak azok másolatait használják.

Markus Landerer a székesegyház zenei vezetője véletlenül fedezte fel a vízkárt. Szerinte, tíz-tizenötezer kottalap sérült meg. A történelmi anyagot három dobozban tárolták. Körülbelül ötven, egyenként több száz oldalas alkotás károsodott. Közöttük például a Harmoniemesse, Joseph Haydn kompozíciójának, valamint a Mária Terézia szolgálatában álló Georg Reutter, Domkapellmeister műveinek első nyomata.

A kottalapok jelentős része, a papír jó minősége miatt megmenthető. Vannak azonban olyanok, melyeken a tintát a víz elmosta és így olvashatatlanná váltak. Landerer és két kollégája igyekezett a kottalapok szétszédését és több helyiségben szárítani. A kár pontos mértékének felmérése még folyamatban van.

CORREIO POPULAR

Templom egy aztek piramisán

A földrengés okozta károkat kutatók radarral a Mexikói Nemzeti Antropológiai és Történeti Intézet szakemberei Cuernavacában az aztek régészeti lelőhelyen. Így fedezték fel, hogy a Teopanokol piramis belsejében egy templom taláható.

Az aztek esőistennek Tlaloknak szentelt templomot az egykor ezen a területen élő tlahuica törzs építtette. A Morelos tagállam területén élt néhai törzsnél szokás volt ráépíteni a régi templomokra. A Tlalok temploma előtt már találtak a piramis tetőjén két másik templomot is. A már előzőleg feltárt és földrengés során megdőlt szentélyek statikai vizsgálata folyamán lettek a szakemberek a templom maradványaira. Az építmény eredeti állapotában hat méter hosszú és négy méter széles volt, és körülbelül 1150-ben épült.

Tlalok, az aztek mitológiában az eső és a jó termés istene. Bár jószágos istenként tartják számon, árvizel, jégesővel, vilámcsapással, vagy esetleg aszályllyal kárt is okozhatott. Ez az istenség reumával és vízkórral ugyancsak sújthatja az embereket. A vízbe-fulladtakat, viszont gazdagon jutalmazza, mert ők, Tlalok égi palotájába kerülnek és ott bőség, sok étel és virág várja őket.

BBC WORLD NEWS

Egy ács naplója egy francia kastély paloján

Felújítási munkálatokat végeztek a Picomalt kastély emeleti szobáiban az új tulajdonosok. Ekkor kerültek elő a padlólapok hátuljárja írt feljegyzések. A ceruzával írt naplót Joachim Martin ács készítette a dátummal ellátott részek szerint, 1880-81 folyamán. Hetvenkét teleírt padlóraletre bukkantak. Némelyik rövidebb, csupán a tények felsorolása, mások hosszabbak. Ezekben személyes érzelmeknek is teret ad az ácsmester, tudva, hogy írásai egyhamar nem látnak napvilágot.

A napló alapján betekinthetünk az alpesi falu, Crots, 19. századi életébe. Joachim számos korabeli problémával foglalkozik. Az 1880-as években gyors változások mentek végbe Franciaországban.

Jacques-Olivier Boudon, a Sorbonne Egyetem történésze elképzelhetőnek tartja, hogy az ácsot a titkok terhe készítette naplóírára.

Az írás néhány lapja a falu papjának viselt dolgait ecseteli. A kutatók kiderítették, hogy a gyülekezet és az abbé között annyira megromlott a viszony, hogy a lakosság petícióban kérte, válassza le Lagier lelkészt, aki szexuális vágyai kielégítésére használta ki a gyónatást. Mivel vidéken nagyon kevés volt az orvos, a korabeli falvakban a papoknak gyógyító szerepük is volt. Az eltávolsított körköröséket az is bosszantotta, hogy Lagier abbé rendkívül rossz doktor volt. A petícióval kapcsolatban több támogató levél is érkezett az érsekségre, köztük egyet Joachim Martin ácsmester írt. Annak ellenére, hogy Crotsban alig volt protestáns, a falu mégis protestáns lelkész kért.

Szimpozium az 1868-as nemzetiégi törvényről Bécsben

A szélesebb közvélekedés számára az utóbbi évtizedekben szinte ismeretlen a történelmi Magyarország országgyűlésében éppen 150 éve elfogadott törvény (1868 : 44 sz.), amely a kiegyezés (1867) utáni, függetlenségét nagyrészt éppen viszszanyert ország területén élő, nem magyar anyanyelvű nemzetségek életét kívánta rendezni. Az érintett nemzetek történetírásában ugyan folyamatosan jelen van a törvény értékelése, de a történetírók szűk szakmai köréből már nem tudott a szélesebb nyilvánossággal felé kitörni. Éppen ezért dicséretes, hogy a nemzetiégi kérdéssel foglalkozó bécsi munkaközösség intézete (pontos német elnevezése: „Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen – Volksgruppeninstitut” – rövidítése: ARGE), **Deák Ernő** történész kezdeményezése alapján, vállalkozott az említett törvényről szóló tudományos igényűvel megrendezendő előadássorozatt lebonyolítására. Ide tartozik még, hogy a munkacsoport tevékenységében az Ausztriában élő hat elismert nemzetiégi tagjai (horvátok, szlovének, csehek, szlovákok, magyarok és romák) vesznek részt.

Stefan Pauer, a Bécsi Munkaközösség elnökéként üdvözlő a megjelenteket, **Gabriel Stern** vezetőségi tag moderátorként vezette le a rendezvényt.

Az előadássorozatra 2018. június 14-én, nem véletlenül, a bécsi magyar nagykövetség adott otthont, patinás történelmi épületben. A megjelent előadók és az érdeklődőket első megszólalóként, Perényi János nagykövet távollétében, **Bóta Zsolt** követ üdvözlötte. A szimpózium témájáról szólva elmondta, hogy az 1868-as nemzetiégi törvény szándékát tekintve őszintén törekedett a nem magyar ajkú nemzetiégi lakosok nyelvi és kulturális sajátosságainak elismerésére. A későbbi évek politikai viszonyai között a törvény céljai azonban nem valósultak meg teljes mértékben. Éppen ezért kerül sor erre a szimpóziumra, – mondtá, hogy szakavatott történészek, és jogászok, több nemzet szemszögét figyelembe véve, és kihasználva a történelmi időtávlat előnyeit, elemezzék az adott törvény hatását.

A bevezető előadást **dr. Deák Ernő** tartotta, aki József Attila Dunánál című versének utolsó strofáját idézve (német fordításban, mert a szimpózium nyelve a német volt) adta meg a hangulatát mondanivalójának, a „rendezni végre közös dolgainkat” gondolat szellemében. Majd egy Széchenyi idézettel utalt a reformkori magyar függetlenségű törekvésekre. Ezután röviden összefoglalta a törvény előkészítése idején meglévő politikai és nemzetiégi ellentéteket, illetve a nemzetségek szószólóinak javaslatait. Említést tett a szlovákok nemzetiégi programjáról, amelyet 1861-ben a szlovákok nemzeti gyűlésén fogadtak el Turócszentmártonban.

A nemzetiégi törvény végleges szövege kompromisszumok árán született meg, amelyet az is mutat, hogy magyar részlől az ellenzék a nemzetségekkel szemben elfogadhatatlan engedékenykedést tartotta a tervezet. Az elfogadásról történő szavazáskor a képviselőház nemzetiégi képviselői közül 26 tiltakozással a törvény ellen, kivonult az ülésteremből. A kiegyezés utáni politikai vitákban kristályosodott ki a magyar nemzetpolitika iránya, amely az „egységes és osztatlan politikai magyar nemzet” elvén alapult. Ez került bele a nemzetiégi törvény preambulájába is. A törvény ugyanakkor kimondja valamennyi polgár egyenjóságát „bármely nemzethez tartozzék is”. Tehát az egyéni, és nem a kollektív jogokat deklarálja.

A nyelvkérdés tekintetében a magyar nyelvet „az állam hivatalos nyelvéként”, „államnyelvként” nyilvánítja ki. Ellenben, ugyanakkor rendkívül részletesen és alaposan meghatározza az anyanyelv, tehát valamennyi nemzetiégi nyelvnek használati lehetőségeit a közigazgatás, bírósádkodás, az egyházi szervezeti élet, a kulturális és egyesületi élet, valamint az iskolázatás területén. Ezen tudatosítás terjedelmi lehetőségeire való tekintettel, nem részletezzük a törvény további paragrafusainak intézkedéseit. Általános véleményem, hogy a nemzetségek anyanyelvének a törvény által lehetővé tett széleskörű használata, Közép-Európa-Európában egyedülálló volt, és Nyugat-Európa-ban is ritkaságszámba ment abban a korban. Másrészt igaz, hogy a törvényt kezdetektől fogva bírálták a nemzetségek képviselői, mivel a területi öngazgatási követeléseiknek eleve gátat szabott. A későbbi években pedig az állam inkább a nemzetségek integrálását tette gyakorlattá. **Deák Ernő** előadásának végén visszatérintve a 150 éve elfogadott törvényre, tanulságként megállapította, hogy az egy politikai nemzetre építő nemzetállami szabályozás, nem

alkalmas a nemzetiégi ellentétek megoldására. A közös jövő kialakítását az egyes nemzetségek együttműködésében kell keresni, utalt vissza ezzel a bevezetőben elhangzott József Attila versre.

Másodikként **dr. Heine Tichy** alkotmányjogász, harminc éven át az ARGE elnöke, tartott előadást, aki az osztrák birodalomrészt törvényeinek nemzetségekre vonatkozó intézkedését elemzte. Elsősorban az 1867-es osztrák decemberi alkotmány 19. cikkelyével foglalkozott, amely a nemzetségekről szólt. A törvény szövege a „néptörzs” fogalmával jelöli a nemzeteket. Ezt érdemes szószertint idéznünk: „Az állam valamennyi néptörzse (Volksstämme) egyenlő jogokkal bír, és minden néptörzsnek elidegeníthetetlen joga van saját nemzetségiégének és nyelvének megőrzésére és ápolására. – Az állam elismeri az ország valamennyi létező nyelvének egyenlőségét az oktatásban, a hivatalokban és a közéletben. – Azokban a tartományokban, amelyekben több néptörzs él, a közoktatási intézmények úgy legyenek kialakítva, hogy kényszer alkalmazása nélkül valamennyi néptörzsnek rendelkezésre álljanak a szükséges eszközök egy második tartományi nyelv elsajátítására, valamint a saját nyelvén történő oktatásra.” Az előadó azonban mindjárt megjegyezte, hogy ez az egyszerű és messzemenően példamutó szabályozás, a Monarchia idején sajnos nem valósult meg kellő mértékben. A magyar törvényről szólva megjegyezte, annak ellenére, hogy egy kiemelt nyelvet (államnyelvi) helyeztet előnybe, voltak pozitív, részletesen kimunkált részeit, amelyek a nemzetségek nyelvhasználatát tették lehetővé.

Harmaidik előadóként a Zágrábi Egyetem professzora, **dr. Željko Holjevac** tartott beszámolót. Az előadó mondatával mindjárt kijelentette, hogy az 1868 : 44 sz. magyar nemzetiégi törvény Horvátországra nem vonatkozott. Tudvalevő, hogy Horvátország a Monarchián belül különleges státuszú elvezett, bizonyos önkormányzatisági jogokkal. Ka lenne tagadni, hogy vannak különbségek, nézeteltérések a négy ország között, például az Oroszországgal fenntartott kapcsolatok megítélésében, amelyeket a magyar, cseh és szlovák fél pragmatikus szempontból közelít meg és javítani igyekszik, miközben Lengyelország teljes mellészélességgel kiáll az Oroszországot „agresszív politikája” miatt továbbra is büntetni szándékozó uniós és amerikai irányvonallal mellett.

A következő előadó **dr. Roman Holc** professzor a pozsonyi Comenius Egyetemről. Előadásában a szlovák történetírásból már jól ismert éles kritikával illette az 1868-as nyelvtörvényt. Első helyen foglalkozott az „egységes és osztatlan politikai magyar nemzet” fogalmával, amely a kisebbségek részére nem tette lehetővé, hogy politikai nemzetként ismerjék el őket. Kifogásolta azt is, hogy a törvény nem foglalkozik a „hungarus” és a „magyar” fogalmak közötti különbséggel. A kisebbségekre sérelmesnek találta a magyar nyelvnek államnyelvként való deklarálását, amely a kisebbségi nyelveket a gyakorlatban hátrányosan érintette. Negatívumként említette meg, hogy a törvény az indokolt helyeken nem tett kötelezővé a kisebbségi nyelvhasználatot, csak, mint lehetőséget számolt. Ebből eredően a törvény végrehajtásának, vagy elszakításának nem is születtek meg a szankciói. Az előadó szerint, a dualizmus későbbi évtizedeiben a nemzetiégi törvény nem tudta megakadályozni a kisebbségekkel szembeni kormányzati asszimilációs nyomást. Előadásában második részében, a szlovák politikáizól értelmiség körében jelentkező eltérő szemléleti különbségeket elemezve felvázolta, hogy az ún. *Uj Iskola* követői mélyebbektől hozzáállást követve próbálták egyezkedni a kormányzattal valamiféle kompromisszumos megoldásban a nemzetiégi törvény kérdésében. Nem sok sikerrel.

Negyedik előadóként **dr. Andrej Hojzan** a Maribori Egyetem (Szlovénia) docense tartott előadást. Elsőként földrajzilag pontosan körülírta azt a régiót, amely ma szlovénia területén terül el, és a Muravidék és a Rábavidék részét képezi és az egykori Vas és Zala megyékhez tartoztak. Ennek a területnek a lakossága az 1910-es népszámlálás szerint 98 ezer főt tett ki. Ezen régió nemzetiégi viszonyait ismertette az előadó. A nemzetiégi törvénnyel ugyan nem foglalkozott. Ellenben példákkal illusztrálta a kormányzat asszimilációs politikáját. Foglalkozott viszont az 1868 : 68 sz. Eötvös Józsefféle népisoklái törvényről, amelynek végrehajtásaként lényegesen csökkent a régióban az addig igen magas írástudatlanság. Elismerően értékelte az ottani két nagybirtokos, gróf Szapáry Géza és gróf Széchenyi Tivadar tevékenységét, akiknek a nevéhez számos épület feleltetése, illetve más fejlesztési tevékenységek kapcsolódnak, amelyek jelentősen gyarapították a régió gazdasági életét.

A szimpóziumot **Bóta Zsolt** követ zárta, megköszönve valamennyi közreműködőnek a munkáját.

VARGA SANDOR (POZSONY)

A visegrádiak szövetségeseiket keresnek szuverenitásuk védelméhez

Ausztria, mint az Európai Unió Tanácsának második felévi soros elnöke, elsősorban a biztonság kérdéseire, az európai állampolgárok jólétének növelésére és a tagállamok közötti együttműködés javítására akar összpontosítani – jelentette ki Sebastian Kurz osztrák kancellár június 21-én Budapesten, az visegrádi országok miniszterelnökeivel közösen tartott találkozóján. A biztonság kérdésének előtérbe kerülését fejezi ki az osztrák elnökség jelentomdata is: „Europa, das schützt!” (Védelmező Európa).

Különleges esemény volt a V4-ek és Ausztria első „csúcstérkezelete”. Noha a visegrádi országok már eddig is tartottak kibővített találkozókat – Budapesten például ezélt egy évvel, 2017. július 19-én Benjámin Netanjahu izraeli kormányfővel, ahol szintén fontos helyen szerepelt a biztonság témaköre – Ausztriával első ízben jött létre hasonló közös rendezvény.

Ugyanakkor egyszer sem merült fel, hogy a négyes együttműködésbe további országokat vonnának be, mint ahogy az sem, hogy a visegrádi együttműködést intézményesítsék. Ausztria sem lesz a V4-ek tagja, nincs is ilyen ambíciója. De a közeledés mindkét félnek hasznára válik.

Az 1991-ben Antall József miniszterelnöksége idején, magyar kezdeményezésre létrejött visegrádi együttműködés a kezdetben három (Magyarország-Lengyelország-Csehszlovákia), majd Csehszlovákia kettéválásával négy ország között, megélt hullámhegyeket és völgyeket, de ma már elmondható, hogy bevált regionális kooperációs fórum. Különösen jól működik a különféle kezdeményezéseket támogató Visegrádi Alap, és rendkívül gyümölcsözőek a társadalmi és gazdasági kapcsolatok, ösztöndíjak, rendezvények, civil kezdeményezések.

Kár lenne tagadni, hogy vannak különbségek, nézeteltérések a négy ország között, például az Oroszországgal fenntartott kapcsolatok megítélésében, amelyeket a magyar, cseh és szlovák fél pragmatikus szempontból közelít meg és javítani igyekszik, miközben Lengyelország teljes mellészélességgel kiáll az Oroszországot „agresszív politikája” miatt továbbra is büntetni szándékozó uniós és amerikai irányvonallal mellett.

Az elmúlt három évben a V4-eket különböző összehívásokra az EU történetének eddigi talán legnagyobb kihívása, a tömeges illegális migráció, amelynek veszélyét az unió és külö-

nösen annak vezető ereje, Németország, élén Angela Merkel kancellárral, nem ismerte fel, és nem volt képes megfelelően kezelni. A V4-ek e kérdésben kezdetől közös hangon szóltak meg, és a vezető szerep egyértelműen Orbán Viktor magyar miniszterelnöké volt és maradt. Magyarország a déli határázr kiépítésével bírálatok özönét zúdította magára, de az EU ma már eljutott odáig, hogy legalább szavakban elismerte az uniós külső határok védelmének fontosságát. Egyelőre azonban még mindig ott tart, hogy ha valamelyik tagállama, mint legutóbb Olaszország, tettekre váltja ezt a határvédelmet, azonnal támadni kezdi. Közben Magyarország és a többi visegrádi ország közösen védi a déli határt, és segítséget nyújt a balkáni országok határainak védelméhez is. Az EU vezető eliteje viszont továbbra sem megállítaná, hanem „szabályozni” akarja a bevándorlást, amelyre, amint legutóbb Federica Mogherini kül- és biztonságpolitikai főképvisező elárulta, az uniónak égető szüksége van.

A visegrádiak ezzel szemben nem akarnak sem illegális, sem legális bevándorlást, és ezt szuverenitásuk alapvető elemének tekintik.

Változatlanul nincs közös uniós menekültpolitika, eltekintve a visegrádiak és több más tagország által elutasított, életszerűtlen és megvalósíthatatlan kvóták szerinti elosztástól. A külső határvédelmet továbbra is az egyes érintett tagállamoknak kell(ene) végeznie, az uniós határ- és partvédelmi ügynökség, a Frontex egyelőre gyenge, tevékenysége jobbára abban merül ki, hogy kimenti és be szállítja Európába a Földközi-tengeren embercsempészek által levezetőkön útjukra bocsátott közel-keleti és afrikai migránsokat.

Az ausztriai választások nyomán hivatalba lépett néppárti-szabadagypárti koalíció 180 fokes fordulatnál lényegében felsorakozott a visegrádi álláspont mellé. Az Európán kívül létesítendő hot spotok, regisztrációs központok megítélésében, amelyeket a magyar, cseh és szlovák fél pragmatikus szempontból közelít meg és javítani igyekszik, miközben Lengyelország teljes mellészélességgel kiáll az Oroszországot „agresszív politikája” miatt továbbra is büntetni szándékozó uniós és amerikai irányvonallal mellett.

Kurz Budapesten arról beszélt, hogy Ausztria, soros elnöksége idején elsősorban a biz-

tonság- és védelempolitikára akar koncentrálni. Hangsúlyozta, hogy ha sikerül megvédeni a külső határokat, akkor magától értetődő maradhat a belső határok nélküli (schengeni) Európa. És külön kitért arra, hogy meg kell találni az Európai Unióban az együttműködésnek egy jobb formáját, a tartalmi véleménykülönbségek ellenére is tisztelettel kell beszélni egymással, és nem szabad az országokat különböző osztályokba sorolni. Ausztria ezért közvetítői, „híd szerepre” törekszik az EU nyugati és keleti tagállamai között.

Egyetlen visegrádi ország sem akar kilépni az unióból, nem is tehetné meg, hiszen ezer szállal kötődik hozzá. És itt nem csupán az uniós pénzekről van szó: a különböző híresztelésekkel és vádaskodásokkal ellentétben az EU-ból érkező támogatás a jelenlegi, 2014-2020 közötti uniós költségvetési ciklusban elenyésző mértékben, évente átlagosan 3 százalékkal járul hozzá a magyar bruttó hazai össztermékhez (GDP). Ami igazán fontos a kelet-európai tagországoknak, az az uniós piac szabad hozzáférhetősége és az onnan érkező beruházások. Az uniós pénzek egy része azonban csak rövid ideig marad nálunk, ugyanis belülről gépeket, szolgáltatásokat vásárolunk német, francia, stb. gyártóktól, és így a támogatási összegek gyakorlatilag azonnal vissza is áramolnak ezekbe az országokba, és így az ő gazdaságuk növekedik.

A visegrádi országoknak eddig sikerült el-

lenállniuk az együttműködésük megbontását célzó törekvéseknek. A legutóbbi csehországi és szlovákiai kormányváltások sem hoztak változást e tekintetben. Egységesek abban, hogy elutasítják egy föderalista, központosított, európai, „Egysített Államok” létrehozását. Szuverenitásuk jelentős részét az EU-csatlakozással átruházták ugyan, de annak maradvékához ragaszkodnak – beleértve, hogy meghatározhasák, kikkel szeretnének együtt élni területükön. Nem engednek a „lopakodó hatáskörrelvonásnak”, amely folyamatosan tapasztalható az Európai Bizottság részéről. Továbbra is az állam- és kormányfők gyűlékezettől, az Európai Tanácsot tekintik az EU vezetői testületének, nem pedig a végrehajtó szervet, az Európai Bizottságot, amely közvetlenül vagy közvetve egyre azon mesterkedik, hogy az Európai Tanács fölé kerekedjen.

A V4-ek az EU, illetve annak elődje, az Európai Gazdasági Közösség egykori alapító atyjának eredeti elgondolásához ragaszkodnak, amely szabad nemzetállamok önkéntes együttműködésén alapul, nem egy bürokratikus, túlterjedtező gépezet központi irányításán. És ehhez elválaszthatatlanul hozzátartoznak a keresztény alapok (ami természetesen nem valamiféle keresztény kurzust jelent), mert ahogyan Robert Schuman, az egyik alapító kijelentette, „Európa vagy keresztény lesz, vagy nem lesz!”

T. KOVÁCS PÉTER (Budapest)

Horvát sikertörténet a dualizmus korában Nyugat-Magyarországon

Az ötvenes években nyugat-magyarországi horvátok történetében a dualizmus kora, számos össztörténeti elmarasztalás ellenére, sikeres kulturális és részben gazdasági fejlődéstörténetet jelentett. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a 16. században az oszmán birodalom nyugat felé való terjeszkedése és az azzal összefüggő háborús pusztítások a magyar-osztrák határvédekre telepített horvátok javarésze, ugyanígy mint az itteni magyar, osztrák vagy szlovák agráralkosság hűbéri függőségében élt. A főnemesség beolvadt a magyar vagy az osztrák nemesi rendekbe, a középnemesség meg elidegenedett a népetől.

Az 1848-as jogbájléysabadosítás és az ezt követő földtörvények újfajta szabadság-lehetőséget és érzelmet biztosítottak a vidéki földhöz kötött horvát többségű falvak lakosságának is. Igaz, a tudatos alkalmozkodás két évtizedig is elartott, de az 1867-es kiegyezés, elsősorban az 1868-as nemzetiégi törvény utáni idők várakozáson felül hozták meg a gazdasági, kulturális, társadalmi és népesedési gyümölcseit.

A jobbjárléysabadoslással a földbirtoknak egy része magántulajdonba került, s mostoha körülmények között is, szerényen lehetett gazdálkodni és a terményfelesleget a környékbeli piacokon mint Szombathegy, Köszeg, Sopron, Óvár, Pozsony stb. értékesíteni. Számos művészi karcolat örököti meg a ténykedésüket a 19. században, úgy mint hagyomány, posztóárusító és hasonló kisipari házi termékekkel. A soproni és kismartoni piacon a mai napig ismerik a környékbeli horvát falvakból felkínált rubinbőszet. Kiegészült ezt a tevékenységüket a hosszúfuvar, amely Fiumétől Linzig terjedt, számos legenda örökölte meg hírt a mai napig a népi irodalomban. Egyes falvakban az állattenyésztés termékeit értékesítették: disznó-, marha- és lokekeskedem a déli vidékekről Bécsig. Ugyanakkor a felszabadult munkaeső kezdett benyomulni az osztrák és magyar iparvárosokba, hogy kezdetét vegye a 19. század közepéig nem kimutatható későbbi politikai tagolódás.

E szerény fejlődés szemmel látható eredményét a falvak házállományának növekedése és kinézeté mutatta legjobban. Egyszer utasok, vagy házsorok változtatják meg külső kinézetüket (és belső berendezésüket), szalmatetős, alacsony házakból piros-cseresep magas és széles, nagykapu-bejáratos egységes házsorok keletkeztek.(Manapság még néhány fellelhető a horvát falvakban.) A népesség növekedése is alátámasztja a külső látszatot. Ez persze összefüggésbe hozható az egészévsyűgy fejlődésével és az út- és vasúthálózat gyors kiépítésével is.

Még eredményesebb az iskolaügy fejlődése. Igaz, hogy az iskolaépületek állaga már a sokat ócsárolt Bach korszakban feljült (33 iskolaépületből 25 teljesen újraképzült), de az 1868-as Nemzetiégi törvény eredményeként legjobban az iskolakönyvek kiadási számából mérhető a káprázatos fejlődés. Még a 18. század közepétől az 1870-es évekig két nevezetes iskolakönyv jelent meg többszöri kiadásban, hittan és olvasó (ABC)könyv, a dualizmus idején kb. 85 kiadványról számolhatunk be. Minden elemi iskolai tantárgynak jelent meg horvát nyelvű tankönyve: hittan, ábécés- és olvasókönyv, magyar és német nyelvkönyv, földrajz, történelem, fizika, természetrajz, gazdaságtan, énekeskönyv, nyelvtan, stb. még az új mértékegységek begyakorlására való tankönyv is. Talán a nyugat-magyarországi horvátok iskolarendszer „aranykorának” nevezhetjük ezt az időszakot.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk az irodalmi, vagy talán a normatív nyelvnek a fejlődését! A nyugat-magyarországi horvátok az anyaországtól függetlenül új, egyedi irodalmi nyelvvaltozatot fejlesztettek ki evolúciós úton, amely nem lényegesen, de mégis különbözik a horvát normatív nyelvről. Ebből adódik, hogy a horvátoknak két irodalmi nyelvük van: a horvát, anyaországi irodalmi nyelv és a diaszpórában, Nyugat-Magyarországon kifejlesztett nyelv. Hosszú évek küzdelme után ma mindkettő elismert nyelvnorma! Nagyon érdekes a

nyelvi norma érdekében folytatott harc értékelése. Láttuk, hogy a nyugat-magyarországi nyelvharcban a normatív/anyaországi elképzelés nem nyerte el az elvárt támogatást. A nyugat-magyarországi horvátok próbálták már a 19. század elején önénekekből megújítani nyelvüket, de ez belső ellenállás miatt nem sikerült. A Bach korszakbeli irányelv: egy nép, egy nyelv, sem sikerült! Így a hatvanas években kompromisszumos megoldást vezettek be, amely tartotta a normatív nyelvi vonalat a dualizmus korában és az út- és vasúthálózat gyors kiépítésével is.

Még eredményesebb az iskolaügy fejlődése. Igaz, hogy az iskolaépületek állaga már a sokat ócsárolt Bach korszakban feljült (33 iskolaépületből 25 teljesen újraképzült), de az 1868-as Nemzetiégi törvény eredményeként legjobban az iskolakönyvek kiadási számából mérhető a káprázatos fejlődés. Még a 18. század közepétől az 1870-es évekig két nevezetes iskolakönyv jelent meg többszöri kiadásban, hittan és olvasó (ABC)könyv, a dualizmus idején kb. 85 kiadványról számolhatunk be. Minden elemi iskolai tantárgynak jelent meg horvát nyelvű tankönyve: hittan, ábécés- és olvasókönyv, magyar és német nyelvkönyv, földrajz, történelem, fizika, természetrajz, gazdaságtan, énekeskönyv, nyelvtan, stb. még az új mértékegységek begyakorlására való tankönyv is. Talán a nyugat-magyarországi horvátok iskolarendszer „aranykorának” nevezhetjük ezt az időszakot.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk az irodalmi, vagy talán a normatív nyelvnek a fejlődését! A nyugat-magyarországi horvátok az anyaországtól függetlenül új, egyedi irodalmi nyelvvaltozatot fejlesztettek ki evolúciós úton, amely nem lényegesen, de mégis különbözik a horvát normatív nyelvről. Ebből adódik, hogy a horvátoknak két irodalmi nyelvük van: a horvát, anyaországi irodalmi nyelv és a diaszpórában, Nyugat-Magyarországon kifejlesztett nyelv. Hosszú évek küzdelme után ma mindkettő elismert nyelvnorma! Nagyon érdekes a

helyen, Csepregen és Köszegen erre az eredetre vezethető vissza. Vagy, hogy Bécsben számosabb a burgenlandi/gradístei horvát közösség, mint egész Burgenlandban, a történelem iróniájának is mondható. A kívándoroltak emlékére. Kittiiseben (Köpcseny/Gieca) Chikago nevezeti utcáról létesítettek, Kroatisk Minihihofon (Malomháza/Mjenovo) meg Sout Bend utcát. Szentpéterfának (Petrovo Selo) több kívándorolja van, mint a mai falu összlakossága. Aik meg nem hagyták el a területet, a század végétől egészen a 20. század ötvenes éveinek végéig mezőgazdasági és ipari szezonális munkával tartották fenn magukat.

A kiegyezés utáni társadalmi élet fejlődéséhez fűződik a politikai élet kérdéseivel való viszony, a politikai pártok és pártoskodás rögződése. A mai társadalmi életben való jobb-és baloldali tagozódása erre az időre vezethető vissza. Már a kiegyezés utáni politikai életben felismerhető a megosztottság. Az iskolázott réteg, a nyugat-magyarországi horvátok eliteje, a papok, egyházi emberek, tanítók, falusi jegyzők, a középirtokosok és az új földhöz jutott parasztság a jobboldali irányzatot követte, sőt, sikerült is nekik a Deák part révén a csnfalvi (Siegendorf//Cindorf) plébánost Héris Antalt a parlamentbe (1875-1884) juttatni. A másik oldalon az ipari vándormunkások, a nincstelen napzámosok az osztrák szocialista munkáspárt zászlaja alá sorakoztak már a 19. század végén. Ezek a politikai struktúrák, némí módosítással a mai napig megmaradtak.

Tehát joggal állapíthatjuk meg, hogy a dualizmus korában- különböző akadályok ellenére – látványos és eredményes fejlődésben ment keresztül a nyugat-magyarországi horvát kisebbség. E szerény fejlődésnek az Első Világháború vetett véget, melynek a következményeként az azt követő évtizedekben mindhárom ország (Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia) teljesen a kisebbségi kultúrfejlődésnek kerékkötője lett.

NARDAI (Eisenstadt/Kismarton)

ÍGY ÉLÜNK MA AMERIKÁBAN

Oswald Spengler emlékezetes könyve: A Nyugat Alkonya (Der Untergang des Abendlandes) megjelenésekor nagy meglepetést keltett Európában. Beszéltek a nyugati civilizáció végéről, sárga veszedelméről, az egész világ felfordulásáról. A fasizmus, a német nemzeti szocializmus és szovjet kommunizmus terjedése ezt igazolni látszott. Aztán a háború után az amerikai befolyás, ha nem is minden probléma nélkül, egy időre rendbe tette a világ rendjét. Most azonban ez a világrend megingott.

Ha néhány évtized után visszatekint majd valaki 2018 júniusára, azt fogja látni, hogy történelmi forduloponthoz érkezünk, a liberális demokratikus rend megdőlééhez. A kanadai csúsztalálkozó az amerikai elnök felrúgta a nemzetközi együttműködést, amelynek az elmúlt hetven évben Amerika volt a megteremtője és vámháborút helyzetet kilitásba. Trump elnök hajlandó játszani a tüzzel. Vagy nem ismeri a történelmet, vagy nem törődik azzal, hogy az 1929-es nagy gazdasági válság is a vámkos és tarifák megszorításával kezdődött.

Az amerikai társadalom polarizálódása, kettéválása húzódik meg emögött. Mint a Pál utcai fiúk, piroskák és kékekek (Republikánusok és Demokraták) néznek farkasszemet egymással. Politikailag nincs egyetértés, nincs béke. A két párt paralízisben van, ha döntő nemzeti érdekekben kellene határozniuk. Nem képesek együtt lépni, hogy a demokratikus rendet támogassák a világban, megvédjék szövet-segeiket, hogy kiálljanak a szabad kereskedelem és intézmények mellett, hogy védjék és támogassák az arra rászorulókat. Ha ez "hideg polárháború", gondoljunk arra, hogy volt ennél rosszabb is az amerikai történelemben. Viszont azt is számításba kell venni, hogy amit Amerika vezető szerepe gyengül, lábra kapnak a diktatúrák, a korruprt és szélsőséges erők a világban. "Fasizmus fenyeget újra" – írta Madeleine Albright, volt amerikai külügyminiszter. . A huszadik század történelme azt igazolja, hogy a meg akarjuk védeni a szabadságot, Amerika vezető és támogató szerepére szükség van" – véli Albright. Az a szerepvállalás gyengült meg mostanra, az amerikaiakkak saját intézményeikbe vetett bizalmával együtt.

Van a társadalmi polarizációnak egy másik vetülete is. A fiatalok, túrelmetlenek a zsákutás politika miatt, mint megoldást felfedezik a szocializmus. Nekik nincs elményük a kommunista szocializmusról, de látják a jelenlegi helyzet hibáit. Azt hiszik, hogy egyfajta demokratikus szocializmus vezet majd a szociális problémák megoldásához, a kapitalizmus hibáinak a kijavításához. Ingyenes egyetemi oktatást, egészségbiztosítást, a javak igazságos elosztását sürgetik.

Persze, ha nem a "nagypolitika" oldaláról nézzük Amerikát, más képet látunk. En 62 éve vagyok itt és a 20 ezer lakosú kertváros élete, ahol lakom, egészen más. Itt, ha valaki meghallgatja a városvezetés bármelyik fórumának vitáit, nem tudja megmondani, hogy ki melyik párthoz tartozik. Csak a polgármester fizetett tisztviselő, a két alpolgármester költség-terítést és az összes többi döntéshozó önkéntes. A városi tanács, a tervtanács, pénzügyi bizottság, iskolaszék és a többi fontos testület tagja, a rendőrség és tűzoltóság felügyelője, mind fizetés nélkül végzi munkáját. Ha egy gyerek jó osztályzatot kap, vagy valaki elcsúszik a jégen, az újsághír. Nyugalom és biztonság van. Engem szinte mindenki ismer a városban, nincs több László tit. Értekelik a közö-ség érdekében végzett munkámat. Most viszont, ha éjjel későn jövök haza egy baráti vacsoráról, megállít a rendőrség és kéri az igazolványomat. Nem mentem gyorsan, nem ittam, nincs velem semmi gond. A rendőrszabadkozva mutat a mögötte álló harci előtér-ekben géppuskát tartó alakra, a bevándorlási hivatal pribejkérik, aki illegálisan itt tartózkodó személyek-re vadászik. Jutalmat kap minden fogoly után. Sok helyen, Floridában, Texasban, még rosszabb a helyzet. Kitoloncolják a gyermekkorában ide érkezett, de hivatalos elfogadottságot nem élvező személyt. Ő itt járt iskolába, vállalkozó, adófizető polgár. Al-lampolgár feleséget, gyermeket hagy maga után, amikor visszaküldik származása helyére, amelyet nem is ismer. Építünk falat ezek ellen – követeli az elnök. A New York Times tárcáiőrja Goebbelst említi, aki azt követelte: meg kell védeni az országot az idegenektől, zsidóktól, szlávoktól. A "zero türelem" jegyében elszakítják a szopós csecsemőt anyja kebe-

léről és külön táborokban gyűjtik össze őket. (most a hírek szerint ez változni fog), de fogalmuk sincs, hogyan lehet majd visszazárni a már elküldönített gyerekeket szüleiknek. A napokban járta be a világot egy szétszaktított magyar család története. Sokan emlegetik az amerikai történelem legszégysentelje-sebb eseményét, a japánok táborokba gyűjtését a háború alatt, meg a német koncentrációs táborokat. A kormány erről hallgat, a Külügyminisztérium azt fontolgatja, hogy nyilatkozatokban ne használjanak olyan szavakat, mint "jogos vagy demokratikus".

A Szabadság szobor könyvezik! Itt most főleg mexikóiakról, közép-amerikaiakról van szó. Azt meg mindenki elfelejti, hogy az elmúlt évtizedekben örömmel fogadták az olcsó munkaerő jelentkezését. A mintegy 10 millió papír nélkül itt dolgozó a vendéglátóiparban, kertészetben, ültetvényeken, háztartásokban talált munkát. Az építőiparban a dél-amerikaiak mellett szép számmal találunk illegális szétszakított, lengyel és magyar szakmunkásokat (az illegális magyarok számát Amerikában több százezerre becsülik). Most a kitelepítés és elri-asztás következtében az építkezéseken 20 százalékos a munkaerőhiány.

Akik hibáztatják Trump politikáját, ne felejtsek el az amerikai külpolitika múltbeli sorozatos hibáit sem. Mi nem felejtjük, hogy 1956-ban, minden ígéret ellenére, a kisujjukat sem mozdították a magyarok érdekében. Aztán ott volt Vietnám, Irán, Irak, Líbia, és sok más. Aki a rossz politikálást emlegeti, elfelejti, hogy a Trumpra szavazók éppen a politikálást ellen-ezték és kerestek valakit, aki üzletemberi gondolkodással közelíti meg a problémákat. Hogy aztán ez az "üzleti megközelítés" hogyan vált be, más kérdés. A környezetvédelmi intézkedések megszüntetése, az adócsökkentéssel a gazdagok segítése következményeként egyre jobban nyílik a társadalom rétegei közötti olló. Az Építész Egyesület közlőnye azt jelenti, hogy az ország 3007 megyéjéből csak 12 olyan van, ahol a minimálbértől dolgozó meg tudja fizetni egy kétszobás lakás bérét. A naponta érkező elnöki üzeneten az egész ország felbolydul, nagy a bizonytalanság.

Meglátjuk, mi történik majd az őszi választáson. PAPP LÁSZLÓ (New York)

Az oligarchák „nehéz élete”

Folytatás a 7. oldalról

cikkényének 6. pontja értelmében egy három tagból álló bizottságnak (egy-egy személy a Minisztertanács-tól, az államelnöktől és a Verhovna Radától) kell vég-zenie az Iroda munkájának auditját. És ha esetle-gesen negatív lenne ennek a bizottságnak a végzése, akkor a már említett törvény 6. cikkényének 4. részével összhangban a NABU fiktíván Igazgatóját el lehetne mozdítani hivatalából, ami megpecsételné magának az Irodának a működését is. És a lista szerény befe-jzéséül, az elnök nem akadályozná a Korrupcióellenes Bíróság megalakulását, amelynek a NABU által feltárt zűrés ügyek kivizsgálása lenne a feladata.” Ennek az intézménynek különböző források és kijelentések alapján még 2017 végére el kellett volna kezdenie tevékenységét. Viszont, nem így történt.

Ugyanakkor – ha viszonylag késve is – de úgy tűnik, van változás ezen a téren. Folyó év június 7-én Ukrajna Parlamentje elfogadta „A Korrupcióellenes Bíróságról” szóló törvényjavaslatát, melyben meg-határozta annak működési elveit, mint az igazságügyi rendszer speciális bíróságát. Az eddig még csak tervezett Korrupcióellenes Bíróság tagjainak sajátságos kö-vetelményeknek kell megfelelniük, és verseny elvén kerülhetnek hivatalba. A dokumentum értelmében a Korrupcióellenes Bíróság létrehozásával kapcsolatos intézkedések ellátása a Minisztertanács, valamint az Igazságügyi Minisztérium hatáskörébe tartozik.

Az említett törvényjavaslatot az államo 6 június 20-án alá is írta. A Verhovna Rada kiadásában lévő *Голов України* (Ukrajna Hangjában) való publi-kálás után pedig a törvény június 28-tól hatályba is lépett. Az államo 6 személyes kijelentése szerint a Korrupcióellenes Bíróság még idén meg kell, hogy kezdje működését. Szóval, várjuk a csodát.

Tényszerű, hogy messze nem sokat tettek an-nak érdekében, hogy ténylegesen legalább meg-nehezítsék az oligarchák életét az adott országban, nemhogy ellehetetlenítsék őket. Bár azt is el kell ismerni, hogy vannak jó irányít sejtető lépések is. Ugyanakkor, őszintén szólva, mint azt szakértők sok esetben meg is jegyzik, a szükséges változtatásokat aligha fogja megvalósítani egy üzletember államo 6.

PALADI RENÁTA (Jungvár)

CSAPODY MIKLÓS

JAKABFFY ÉS BÁNFFY – Párhuzamos életrajzok

A történelmi múlt és a 20. század nagy erdélyi magyar politikusai valamennyien nemzeti közö-ség intézményes gazdasági és politikai megerő-sítését szolgálták. Annak tudatában teljesítettek hivatásukat, hogy a közösségi megmaradás alapja a nemzeti kultúra: az anyanyelvű műveltség, az ön-álló intézmények támogatása, fejlődésük biztosítá-sa. A nagy erdélyi magyar politikusok éppen ezért nemcsak politikusok voltak, hanem olyan kivételes képességű, széles műveltségű, kitartó és koncepc-iós egyeségek, akiknek életművéből, amint Jakabffy és Bánffy „párhuzamos” politikai életrajza példázza, voltaképpen nem is politikálásuk, hanem kultúrpolitikájuk eredményei bizonyultak mara-dandónak.

A sokszázados erdélyi arisztokrata családi múlt-ra visszatérítő Bánffy Miklós (1873–1950) refor-mátusnak született, a nyolc évvel fiatalabb, örmény eredetű, a 18. század végén nemességet nyert, bánsági vezető közhivatalnokai családból való Ja-kabffy Elemér (1881–1963) katolikusnak. Csáládi tradícióik, a múlt és az alkotmányosság tisztelete mellett ez az örökség határozta meg nevelésü-üket (egyházukhoz mindketten erősen kötődtek: Bánffy, Bonchida kegyura, az Erdélyi Református Egyház főgondnoka volt, Jakabffy a lugosi egy-házközség elnöke, az Erdélyi Katolikus Akadémia tagja). Mindketen azonban történeti, közigoi és iro-dalmi műveltség, európai látóköri, gazdag nyelvise-meret és kiváló diplomáciai képességek birtokában politizáltak, a klasszikus kultúrájú, „kisebbségideo-lógus” Jakabffy csakúgy, mint az előrelátó, nagy formátumú intellektus, politikus, író, képzőművész Bánffy. Jakabffy történet- és közírói tevékenysége a dualizmuskori magyar elit identitásában, mű-veltségében és mentálitásában gyökerezett, éppen úgy, mint kultúrpolitikái elvei. Bánffyéhoz hasonló konzervatív liberális eszméivel fogékonyan talá- a századforduló követő évtizedek kulturális áram-latainak befogadására, működésében a hagyomá-nyos erdélyi etikai-szellemi, igencsak gyakorlatias „melypolitika” örökségének lehetünk tanúi. „Az erdélyi magyarság külügyminiszterit” a genfi ki-sebbségi küzdelmek idején a legtekintélyesebb politikai szereplők között tartották számon, Erdélyben (1940 őszétől Dél-Erdélyben) pedig a köz-élet legnövösabb közszereplőjét és publicistájá volt. Rendkívül szellemi adottságai, hasonlóan az éle-s-látó, megfontolt Bánffyhoz, páratlan szorgalommal és gyakorlati érzékkel párosultak.

Már mindketten jogvégzett fiatalemberek voltak, amikor Bánffy 1906–09-ben Kolozs vármegye és Ko-lozsvár főispánjaként szerezte közigazgatási Tapo-ztalatokat, Jakabffy pedig 1908-ban nyitott ügyvédi irodát Lugoson. Attól kezdve, hogy az országos po-litika színterére léptek, nem számítva főispániságot, Bánffy 1901-től 43, Jakabffy 1910-től 34 viszontag-s esztendőn töltött a politikában. Bánffy 1901-es parlamenti képviselőségétől 1910-ben búcsúzza ezt mondta: „A nehézségeknek, összeütközéseknek és sürdösdöknek, melyek Erdélyt érik, sokszor az volt az oka, hogy olyanok beszéltek bele ügyeibe, akik nem értették meg Erdély ügyeit... Mi sokszázados fe-jlődésre tekintünk vissza, nem engedhetünk egy betűt sem törvényeinkből, sem lelünk parancsából és fent tudtuk tartani az uralmat és nem kértünk erőt kölcsön senkitől. Csak abban vétkезhetünk, ha elfelejtjük, hogy jogunk van saját földünknek és több életünknek és otthonunknak irányítani.”

Jakabffy is hamar felemelkedett a politika elvo-nalába; számos parlamenti bizottságban és a Mo-narchia magyar küldöttségében a külügyi és had-ügyi albizottság tagjaként működött. A delegáció legifjabb tagjaként vett részt a tanács utolsó bécsi ülésén, a Monarchia „hivatalos temetésén” is. A törz-szervelet Magyarországi feldarabolása után a tran-szilvanizmus lényegától ideológusaihoz hasonlóan a történeti hagyományra és Széchenyi nemzetszem-lelétére épített. Alapvetése volt: „Erdélynek nincs hat kérésnie a magyar belpolitikai harcokban, az erdélyi magyarságnak erdélyi politikai kérdések szerint kell tömörülnie. Erdély azt izente egykor Ferdinándnak, hogy ha segíteni nem tud, engedje őt bár a maga útján haladni, ma Magyarországnak izenti, hogy »engedje» az erdélyi politikát az öntu-datra ébredt erdélyi magyarságnak.”

Bánffy, aki 1918-ban a Székely Nemzeti Tanács-hoz csatlakozott, majd Bethlen István megbízott-jaként járta Európát, Csanak 1921-kezdeti emelte diplomáciai pályája csúcsára. 1921–22-ben a meg-csonkított Magyarországi külügyminisztereként az adott körülmények között vitathatatlanul sikeres-nk bizonyult. Jakabffy az impériumváltozás után sem lépett ki a politikából. A Magyar Szövetség betiltása után két új politikai szervezet alakult: a Magyar Néppárt és a Magyar Nemzeti Párt. Jakabffy nem csatlakozott egyik alakulathoz sem, ám az

1922-es egyesüléskor elfogadta az új Országos Ma-gyar Párt bánsági tagozatának alelnöki tisztét. Miután a kolozsvári központi és a tagozat ellenléte kieleződött, a változás éppen a Bánságban kezdő-dött. „A temesvári Magyar Párt kulturális szakos-ztálva irányította a vidék egész kulturális életét, egységes program szerint előadásokat tart, és med-dő tanácskozáskor helyett tudja, hogy mi a teendője a falvakban [...] és annak ifjúsági csoport[ja] útján igyekszik is megfelelni. A központi Magyar Pártnak is ilyenformán kellett volna megszerveződnie”. Ja-kabffy 1920-ban lett az OMP parlamenti képviselő-je, később alelnöke. 1922-ben hozta létre Magyar Kisebbség című, 1942-ig megjelenő nemzetkisebbségi szemléjét. Noha pártyja „reformszárnyához” Bernády György, Kós Károly, Krenner Miklós, Pál Árpád tartozott, a konzervatív oldalt pedig Beth-len György, Grandpierre Emil, Gyárfás Elemér, Ja-kabffy és Pál Gábor csoportja képezte, Bánffyhoz Kós és Krenner és az ő felfogása állt a legközelebb.

Miután a román berendezkedés a magyar „nem-zetkultúra” léit fenyegette, Jakabffy fő célja kez-dettől a „nemzetkisebbségi” kulturális autonómi-ájának biztosítása, az önszerveződés megindítása volt. „A nagy változás minden kultúr-intézményün-ket alsóbrendűségbe süllyesztette. Elvesztettük azoknak a külső kereteknek nagy részét, melyek kifelé tiszteletet parancsoltak, befelé pedig az eredményes munkához nélkülözhetetlenek. A ve-zetők jól látták tehát, hogy politikai harcot hiába folytatnak, ha kultúr-intézményeinket az alsób-rendűségből ki nem emelhetik, azok külső keretei ismét nem biztosíthatják.” Minthogy életműve tengelyébe a nemzeti műveltség fenntartásáért és gyarapításáért folytatott küzdelmet helyezte, ennek rendelte alá politikai cselekvését is, olyan helyzetben, amikor „Kisebbségi életünk hanyat-lásának, a differenciálódási hajlamlának, a túrel-metlenségnek, politikai kapkodásnak, de főleg a tragikus érdektelenségnek a tagadhatatlan külső határok mellett belső fő oka: a szervezetség hi-ánya, az önszegély sivár alvása, a külső támogatás elmaradása és az időszereiten fegyverek alkalm-a-zása.” A kulturális önrendelkezésről 1932-ben ezt mondta: a lelki megbékülés természetes követelmé-nye, hogy „Európa minden államában minden nép kultúráját ön maga intézhesse, vagyis minden nép-nek kultúraonómiai adassék. Jelenti ez azt, hogy az oktatás, népművelés és népművészet feladatait ne az államhatalom lássa el, hanem a többségi és kisebbségi nép részére külön-külön szervezett ala-kulatok, amelyek az államhatalom megbízásából az állam anyagi eszközeivel és az államnak csak felügyelete alatt teljesítik hivatásukat.” Felfogása szerint a világháború után a kulturális autonómia-k rendszerét kellett volna kiépíteni a „nemzetkisebbségek” számára. Így lehetett volna elérni, hogy a kulturális és a politikai nemzet közt fogalmi kü-lönbségek és a konzekvenciák az európai nagypo-litika előtt is nyilvánvalóvá legyenek. „Ha mi, ez a politikai nemzedék, ha mi, akik már több mint egy évtizeden állt világfórumokon és ideháza egyaránt a nemzetkisebbségi gondolat harcosai vagyunk, elérhetjük azt, hogy a nemzetkisebbségi kultúra-onómiaik mindenütt elismerésre találjanak, akkor a mi nemzedékünk feladatát teljesítette [...] mert megteremtettük azt az alapot, amellyel a gazdasá-gi elrendezések is előbbre juthatnak. Azonban van egy messzebb cél, egy olyan törekvés, amelynek megvalósítása már utódainkra, a következő nemze-dékre marad. Ez a törekvés a nemzet fogalmának államföltöltővé tétele.”

Jakabffy tehát a kulturális autonómiáért folyta-tott küzdelem egyfaj verzeteként, a kultúra fenntartá-sának eszközeként tekintett a politikákra. Így vélte, „A Magyar Párt csak névleg politikai párt, tényleg nemzetképviselet, melynek csak másodlagos célja a politikai érvényesülés, elsődleges hivatása el-lenben, hogy szervezetebe tömörítse mindazokat, akik akár származásuknál, akár anyanyelvüknél, akár érzelmetüknél vagy műveltségüknél fogva magukat magyaroknak vallják. A Magyar Párt te-hát olyan kultúrközösség, melynek öncélúsága az, hogy fenntartsa és ápolja azt a nemzeti gondola-tot, mely egy évezrednek köszönhető kialakulást, megizmosodását és térhódítását.” Ezt az alapítélt ismételte meg 1931 őszén a lugosi szervezett elnö-keként is: „Az, amit Magyar Pártnak hívunk, csak azért folytat politikai küzdelmet, azért nyúl bele a választások mocsarába is, hogy nemzeti kultúránk fennmaradását és fejlődését biztosítsa, amelyet át kell mentenünk a messze jövő századaira is. Éppen ezért ennek a tagozatnak igen tisztelt tagjait is arra kérem: ne tekintsek öncélunk a politikát, de annál inkább azt a kultúr-munkát, melyet helyetünk más el nem végez.” A temesvári Magyar Ház avatásakor ezt mondta: „Nem mi vagyunk az elsők, akik a par-

lament porondján, a külföld nagy nyilvánossága előtt, a sajtóban és más helyeken a kisebbségek jo-gaiért küzdünk, hanem azok, akik a nemzeti javak legértékesebbjeit, erkölcsi, kulturális javainkat létrehozzák, fenntartják és fejlesztik; mert bár küz-delmünk folyamán a lelkek egész kulturális életét, megnyugvásukat nem a mi küzdelmeinkben, ha-nem csakis kultúránk felvirágzásában találhatják meg.” Amikor a Lugosi Magyar Otthon elkészült, 1931 végén újra kinyilvánította: „Otthonunkban a legkisebb szobát szántuk a politika számára, a töb-bit mind a kultúrára, mert érezzük [...] és jól tudjuk: nemzetet igazán értékessé sohasem politikája, min-dig csak kultúrája tehet.”

Az után, hogy a tízes évek derekán sikerrel vezette a Nemzeti Színházat, az Operát, Bánffy a huszas évek elején az Országos Képzőművészeti Tanács élére került, míg nem 1926-ban visszatért Erdély-be. Hazatérésekor az váltotta ki az OMP vezetői-nek ellenséges feltételezését, hogy megjelenése az erdélyi magyar politikában megváltoztatta a passzív „védekezés” (egység) és az aktív „építke-zés” (teljesítés) stratégiai elgondolásainak viszony-tát. Egyre mélyebb konfliktusok forrásává vált, hogy a budapesti kormányzat egyszerre támogatta Bethlen György „védekező, egységörög”, kiváráss politikáját és Bánffy kulturális, társadalmi kap-csalatépítését.” Mikó Imre érdeklletes helyettrajza szerint az erdélyi magyar arisztokrácia hamarosan

„a két szomszédvár köré húzódott, az értelmiség a közéleti hajlandóságaiuk többsége Bethlen, az íróvilág legjobbjait a Bánffy irányítását fogadták és, s folyt a versengés a Keleti Újság és az Ellenzék, a Pásztorúti és az Erdélyi Helikon, a pártközpon-t és az Óvári-szalón, Drág és Bonchida vagy inkább a kolozsvári »Majális utca» és »Király utca» között. Válozáss csak akkor állott be, amikor 1938-ban a Goga-kormány bukása után (Goga még Bethlen-nel kötött paktumot, de Bánffyt látta vendégül Csucsán) foszlatlatták a politikai pártokat és jött a királyi diktatúra. A Magyar Párt sérelmi politikája értelmelné vált, új, rugalmas emberekre volt szükség, akik a magyar tömegeket betelerik a ki-rályi diktatúra Nemzeti Újjászülétes Frontja néven megalakult egységpártjába.” Állampolgári esküjét Bánffy I. Ferdinánd kezébe tette le azal a feltétel-lel, hogy a politikai életben tíz évig nem vesz részt. Így is járt el tizenkét évig, ez idő alatt azonban be-erkölcsi-szellemi, gazdasági és pénzügyi tekintetben egyaránt olyan feladást követett, olyan átfogó kultúrpolitikai koncepciót valóstított meg, amelyet Jakabffy is magának tudott. Nagybirtokosként, bankvezérként, lap tulajdonosként, az anyaország-i források elosztásának kulcsembereként kezdte megvalósítani a magyar „politikamensek politikáját”. Bánffyban ez a megfontolt, évtizedes háttér-polití-ka előtt alakot kulturális intézményépítésében, az Ellenzék, az EMGE, az EME, az EMKE, az Erdélyi Helikon, a Szépművés Céh felvirágoztatásában és számos más szervezet alapításában, miközben Ja-kabffy küzdelmes évei Genfben és a bukaresti par-lamentben teltek az erdélyi és a bánsági magyarság védelmében vívott harcaival.

1939 januárja, az OMP foszlatlása után Jakabffy a Romániai Magyar Népközösségben már nem vál-lalt szerepet. A második bécsi döntés után Bánffy újra összehívta a Népközösség, Erdély északi részé-ben maradt vezetőit: grófokat, székelyeket, fiatalo-kat”, amikor Mikó Imre szerint úgy vélte, hogy „meg mindig politikai tényező. A Magyar Párt közben fel-támadt paraból s zászlot bontott. Teleki Pál minisz-terelnök is Bethlen Györgyöt ismerte el politikai vezetőnek. Bánffy Miklósnak nem tudta megbócsá-tani, hogy 1940 augusztusában is román államke-kuvé és áruló, szabadművés és Calinescu-husár lett olyan időben, amikor csokornyakendővel, kölcsönzött székely dialektussal és antiszemita fi-zsokkal politikai karriert lehetett csinálni.” A po-litikából visszavonult Jakabffy 1940 végétől mégis magára vállalta a mintegy 400 ezres, kisebbségi sorban maradt magyarságot tömörítő dél-erdélyi Magyar Népközösség bánsági vezetői tisztét. 1944 áprilisában letartóztatták. „Ezel közeletlen véget ért.” Augusztusban internálták, Bukarestből egy év múlva szabadult, majd a MADOSZ közreműködésé-re való felkérését elhárította. 1957-ben költözött fiá-hoz Szatmárra, ahol 1963 májusában bekövetkezett haláláig elvesztett emlékiratai pótlásán dolgozott, nélkülözve, visszavonultan.

A bécsi döntéssel az akkor már hatvanhét éves Bánffy életében is új szakasz kezdődött. Ekkor látott napvilágot az *Erdélyi történet* záróköete. Nemsokára számos olvasója tartotta végtetszerűnek, hogy mindössze négy évvel azután, hogy megjelent egy „történelmi nemzet” hanyatlásának és egy tragikus nemzedék pusztulásának regénye, mely „abból áll,

amit elmulasztott” – nemcsak Bánffy regényében, hanem a valóságban is beteljesedett az írás. „Talán az első bécsi döntés mámore vakított az emberek szemébe, mikor 1940 tavaszán trilógiám harmadik műve, a *Dabokora szaggatottán* megjelent. Talán azért nem figyelt rá senki. Igaz, akkor már megindul-tunk azon a végtetes lejtőn, ami végül a katasztró-fához vitt, és csakis oda vihetett.” Bánffy 1940 őszén nemcsak kilépett, ki is szorult a politikából, mivel saját önálló, másfél évtized eredményeivel hitelesí-tett Erdély- és nemzetpolitikáját folytatta. Elgondo-lásai távol álltak az állampolitika rangjára emelt, általa azonban rövidlétőnek, hibásnak és károsnak ítélt politikától, minthogy ő Bethlen Gábor történel-mi pragmatizmusának követője volt. A „keresztény kurzus” „nemzeti oldala” minden más platform-on állót liberálisnak és baloldalinak bélyegzett, amiről azonban sem akkor, sem később nem vett tudomást. Alkonyéveinek tragédiáját három politikai próbál-kozás vetítette előre. Első kísérlete 1943 nyarán véghezvitt bukaresti missziója volt. A második, is-mét sikertelenül maradt akciója azoknak a bizalmas tárgyalásoknak a sorozata volt, amelyeket 1944-ben Horthy-lal és környezetével folytatott a fegyverszü-net anonnali megkötéséért. Harmadik próbálkozás-a Kolozsvárnak a háborús pusztítástól való megóvása volt, amiben, bár többen elvitatják tőle, elévülhetet-len érdemeket szerzett. Hetvenhárom évesen, élete 1944 őszével kezdődő utolsó szakaszát mégsem csak a bonchidai kastély feleletése és egyre súlyosabb nélkülözése terhelte. A reménytelen újirakezés és a félreállítás között rövid időszak örömetli írói mun-kát is hozott számára. Kiszorítása az irodalmi élet-ből és végül Erdélyből 1946 nyarán Emil Isac hírhedt sajtótámadásával kezdődött. A kiutazási engedélyt 1949 szeptemberében kapta meg, 1950 júniusában halt meg Budapesten.

Jakabffy és Bánffy párhuzamos életrajzának váz-lata világossá teszi, hogy a nemzeti önazonosság és kultúra fejlődésének támogatása minden úgyneve-zett nemzeti politikának alapvetése.

BÖRÖNDI LAJOS

a mosolyra fakadt Isten

madarak énekére ébredsz reggelente
erre vágylál erre az énekel teli csöndre
az életre mondott – énekel – igényekre

nyár van eperíz a száiban
őszibaracké málnáé a levendula éjszakában
újra hiszel a csodákban
hogy van remény és van értelem
a lassan már kívülre rekesztett világban

kis madárfészekre létel tegnap
embernyi bokraidban
csak nézted a csöppnyi jövőt
az Istenrel megtelt alkonyatban
az örömtől kijött a könnyed

ahogy a bokor szétnyitott ágait
visszaengeded
szerszergeted a lassan már hűlő világot
körülötled

most este van mikor írod ezt a verset
csöndes ósz permetezi a kertet
meglelted amire mindig is vágylál
a termékeny csöndet körülötled

Istent aki mosolyra fakadt benned

Kányádi Sándor: a líra közvetlensége

Sokan kísérték el utolsó földi útjára, amely a szülőfalujába, Nagygalambfalvára vezetett... Sokan kívántak ekkor személyesen vagy szimbolikusan a közelében lenni. Korábban ő volt az, aki igazán elemében olvasói körében érezte magát; most az olvasók egyszerre fordultak feléje, akárcsak egy évvel korábban, a Prima primissima díjra való szavazáskor.

Sokszor kívánt megbizonyosodni arról, hogy érték szavát, s hogy akár versben, akár deriszen folyó beszédben képes megszólítani a távol levőt, sőt az ismeretlent is. Az idegenség-érzet ellenében vállalta, míg egészséges megengedte, a pódiumbeszélgetéseket, pontosabb szóval író-olvasó találkozókat, általában felejtethetlen találkozásokat; és milyen kiapadhatatlan humorral, szellemi jelenléttel, lendülettel, a rendhagyó irodalomórákat, óvodai-előadásokat, a belföldi-külföldi költői vándorutakat. A fordításokat, mint amilyen az *Erdélyi jiddis népköltészet* (Budapest 1989), bizonyára Kós Károly transzilvánizmus jegyében és reményében, azt valahogyan tovább is gondolva. De ilyen válalás a három nyelvű – magyar, román, német – változatban is megjelent *Halottak napja Bécsben* című poemája is (Szentendre 2003, Részegh Botond grafikaíval), az ő titka marad, milyen történetek vagy íróanekdoták mesélésével; saját verse bemutatásával vagy más szerző (már a magyar irodalom kincsesházába tartozó) művével volt képes fáradhatatlanul oldani a közönyt, a köznapí gondokból folyamatosan termő feszültséget; és hogyan szorlatta a ködöt a környezetében.

Szomortí valóság, hogy Kányádi Sándorról, az emberről múlt időben kell szólnunk, e gondokból és örömeikben bővelkedő élet 2018 kora nyarán véget ért.

De a művek alkotójáról jelen és jövő időben érdemes szólni, hiszen a jó művészet csupa kérdés – a jövőnek. Csupa kérdés a jelenből is: mitlát firtatva és a jövődőről álmodva. Lásunk néhány ilyen, a közömbösség ellenében ható, erős kérdést:

De a művek alkotójáról jelen és jövő időben érdemes szólni, hiszen a jó művészet csupa kérdés – a jövőnek. Csupa kérdés a jelenből is: mitlát firtatva és a jövődőről álmodva. Lásunk néhány ilyen, a közömbösség ellenében ható, erős kérdést:

JÁNOSI ANTAL (1937–2018) MÉLTATÁSA

Szegényebbek lettünk, ismét szegényebbek... Ismét elhagyt bennünket egy munkánkban, életünkben részt vállaló társunk. Már csak felidézhetjük jellegzetes, pontosan két méter magas, szikár alakját, amint szinte bocsánatkérő mosollyal lép be a szerkesztőégi szobába, vagy a stúdióba. És már csak emlékezhetünk halk, visszafogott szavaira.

Jánosí Antal sorsa, élete összefonódott a magyar televíziózással. Nem volt könnyű – mint bármelyikünké, akik ezt a pályát választottuk – de érdekes, mindig megújulóba, eredményre sarkalló volt.

Húszévesen lépett be az intézménybe - akkor műszaki területen kezdett dolgozni - és munkáját egy Jókai Anna portréfilm szerkesztő-rendezőjeként fejezte be a közelmúltban. Mi volt a tika, hogy csaknem hatvan éven át tudta a szakmáját művelni? A kitartása, szívóssága, „nagyot akarása”, no meg egy kicsit a szerencséje is. Igen, a szerencséje, mert a magyar televíziós fénykorában kerülhetett a Magyar Televízió művészeti területének „ékszerdobozába”, a Drámai Főosztályra. (Ugyanis időközben a műszialek végzettsége után, bölcsész diplomát szerzett az ELTE magyar-történelem szakán.) 1971-től dramaturg lett azon a főszerkesztőségben, ahol akkoriban évi 100-120 tévéjáték, tévéfilm, számos színházi közvetítés és irodalmi, költészeti műsor készült. És amelynek, este a képernyőn látott filmjét másnap az egész ország értékelte...

Rangja volt annak, ha valaki ezekben a produkciókban részt vehetett. A televízió eljtte harcolt a Drámai Főszerkesztőség a minél több színonvalas műsor létrehozásáért - és nem utolsósorban a munkalehetőségek megszerzéséért. Gyakran szavak nélkül, de igen kemény csatákban... A tét a művészí ambíciókn túl egzisztenciális kérdés is volt.

Jánosí Antal ebben a környezetben próbált talpon maradni. Az eredmények, az évek igazolták: sikeresen.

Hamar felismerte, a korabeli tévéfilmgyártás esetében az író-dramaturg-rendező hármas harmonikus munkája kulcskérdés. Tudta, alkotársakat kell maga mellé állítania, állandó partnereket. Kortárs írók műveit segítette tehát képernyőre: Galgóczi Erzsébet, Zsombok Timár György, Szakonyi Károly írásait. Sikerült eredményes alkotói kapcsolatot kialakítania nemcsak az élő magyar irodalom képviselőivel, de állandó rendező kollégáival, Nemere Lászlóval, Rajnai Andrással, Horváth Tiborral, Gaál Alberttel.

Filmjeinek témáját társadalmi konfliktusok, súlyos emberi, morális válságok határozták meg,

Vertek-e földbe, mint karót,

rüggvezt-e már két karod,

hullatál-e már lombokot,

voltál-e üresen maradt

fészek a fán?

(Kérdések, 1967)

örök-hiánynak

maradni örök-

jelenvalónak

(...)

mivel érdemeltük

mivel

(In memoriam Szilágyi Domokos, 1976)

Különleges költészet ez, népi mondókák, népdalok, a magyar vershagyomány lüktetése érezhető benne; de azok megújítása is. A legbonyolultabb közzendőlőhöz egyszerű – ismerős – versbeszéd választása a lélek benne, hol tünődő, hol balladás. Néhol Arany János, gyakrabban Petőfi művészi közvetlenségére vélünk ráismerni – miközben természet-közelség, jelenértelmezés (a poézis közvetett kritikai lehetőségeivel), történelemfaggatás, zenészek, képzőművészek, mindenkor szabad-ságharcosok megszólítása zajlik a sorokban. És mindközben folyton gyermekekhez szólás is; előbb a *Napsugár*, a még kisberekhez szoló *Szivárvány* című, nagy példányszámban megjelenő folyóiratok, később, gyermekvers-kötetek által, aztán a zene varázslata – többek között a Kalála együttesnek köszönhetően.

Nem pillanatnyi sikerek története ez. Hínnünk kell a jó művészet jelenvalóságában, ahogy Kányádi Sándor (1929–2018) a természetben, a metafora erejében, a mesében, a gyermek által a civilizáció jövőjében (és a magyar nyelv igazságkereső erejében) hitt: például az Elek apó (Benedek Elek) kútjai ötletével és voltaképpen létrehozásával.

A legmúltból tiszteletadást javasolom: művei, személyisége újrafelfedezését, inspiráló szellemi közelsége megöröszését.

EGYED EMESE (Kolozsvár)

Szelíd, türelmes, nyugodt ember volt

Dr. Heinz Tichy (1948–2018) halálára

Alig 70. életévének betöltése után 2018. június 24-én súlyos betegségben elhunyt dr. Heinz Tichy, miniszteri tanácsos, nemzetközileg ismert alkotmányjogász, az evangélikus egyház főtanácsosa. 1976-ban a Népcsoport-törvény kidolgozásának fontos szerepet vállalt; a Kancellárián ő volt a népcsoportügyek első intézője. Elmondható róla, hogy az ausztriai magyarok barátja és támogatója volt. Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének alakulásakor segített az alapszabály megalkotásában; az alakuló közgyűlésen ő képviselte a Kancelláriát, és vállalta, hogy a népcsoportkénti elismerés érdekében megfogalmazott emlékiratot átadja Kreisky kancellárnak. 1984-ben az ő javaslatára hívták meg Strasbourgba a Központi Szövetséget az európai népcsoportok képviselőinek meghallgatására.

Amikor megérett a népcsoportok együttműködésének lehetősége, a Központi Szövetség által rendezett interetnikus szimpózium sikerén felbuzdulva külön egyesület megalkítását határozták el az egyes népcsoportok érdekeit képviselői. Így született meg 1983-ban a Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen – Nemzetiségi Ügyek Bécsi Munkaközössége, aminek Demeter Karall javaslatára Heinz Tichyt választották meg elnökül. Ezt a tisztséget 33 évig látta el. Visszavonulásakor tiszteletbeli elnök-

ké választották, de közben kitört betegsége ellenére részt vállalt az egyesület munkájában. Hősies magatartásának tudható be, hogy halála előtt tíz nappal még megtartotta figyelemreméltó előadását az 1868-as nemzetiségi törvény 150. évfordulójára rendezett szimpóziumon.

Dr. Heinz Tichy mint az európai összefogás elkötelezett híve, több mint 20 éven keresztül együttműködött a Feldbachban székelő Europäische Föderalistische Bewegung nevű szervezettel. Ennek a nemzetiségi kisebbségek joaival foglalkozó, évente ismétlődő szemináriumát tudományos szakértőként szervezte 1986-tól 2015-ig (Minderheitenseminare, Europahaus Neumarkt in Steiermark). Ő maga is, mint a kisebbségi jogok avott szakértője, többször tartott ít előadást.

Csendes, lelkiismeretes jogtudós volt, felelősségteljesen látta el feladatát. Mint állam-hivatalnok a népcsoportok érkekeit tartotta szem előtt, annak ellenére, hogy az osztrák népcsoportpolitika nem kényeztette el a népcsoportokat megértő támogatásával.

A bécsi Egyetemen docensként tartott előadásokat, de az Európai Tanács keretében is részt vett több nemzetközi kisebbségi kérdés jogi kidolgozásában.

Megérdemli, hogy halála után is számon tartsák és emléket mi, magyarok is megőrizzük.

Balla Bálint elhunytáról

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyletem elnökeként emlékezem egyik legrégibb és leghűségesebb tagunkra, Prof. Dr. Dr.h.c. Balla Bálintra, aki 2018. június 24-én hazaköltözött Teremtőjéhez.

Többéves, súlyos betegsége ellenére is – szinte 90 éves koráig – figyelemmel kísérte a Szabadegyletem munkáját, és azt teljes erejével támogatta. Egy Alapítványt is létesített azzal a céllal, hogy abból rendszeresen támogatassuk a Szabadegyletem évi konferenciáit.

Az EPMSZ jelenlegi elnökeként – és ennek az Alapítványnak az elnökeként is – nagy szeretettel és hálával gondolok és emlékezem Bálintra, mint emberre, tudós professzorra, az EPMSZ tiszteletbeli elnökére, íróra, könyvkiadóra, a Berlińi Magyar Protestáns Gyülekezet gondnokára és barátomra.

Küzdelmes élete folyamán – amely őt Budapesti! Berling vezette – sok-sok ember ismerhette meg őt és értékelte nemcsak tudását, hanem a magyarság ügyében végzett elkötelezettségét és segítőkész, cselekvő szándékát,

Csáky Anna válogatott versei

A kötet megrázó, egyben felemelő erejű versgyűtemény. Egyfajta szenvedéstörténet, melyben a Fenség és Kereszt hordozója, képi megjelenítője a fa, maga a szépség, az erő, a földet az éggel összekötő eleven, erő tünényén, a hűség jelképe, de van saíja megpróbáltatásokkal teli sorsa (keresztye) is: az ember és a hatalmas szelek, viharok pusztító, romboló, néha halálos sebeket hordozó csapásai. Belőle készült a megfeszített Megváltó keresztje, mely azóta valóságosan és jelképesen is a fájdalom, a győtrelem és az egyetemes fenség hordozója a művészetben.

A versek végigkísérik az olvasót a keresztre feszítés krisztusi győtrelmén, majd egy nagy költő, József Attila sorsában rejlő kalvárián, valamint a többi ember, élőlény szenvedésén és e kötet szerzőjének személyes fájdalmain.

Az Ajánlásban ezt olvashatjuk:

„Látám szeretteimet, barátaimat, szívemhez közel álló embertársaimat hosszú, győtrelmes testi-lelki kínok között és valami megnevezhetetlen magányban távoznuk az életből. Olyanok voltak, mint az időjárás szélsőségei, begyetlen viharai vagy az ember csonkító tevékenysége által megsebzett szépséges fák meghajlása, sorsukba való beleelőrdése, az idő parancsait követő kiszáradása.

Mennyi méltóság, fenség kísérté távozásukat! Az ő emlékü előtti tisztelegő főhajlás ez a könyv.”

A kiadvány szerkesztési elve egyívó: a fától mint fenségtől (a krisztusi, emberi, élővilágbeli) a szenvedésen, győtrelmen át a lélek halál utáni megdicsőülésg, fenségéig valóáig terjed.

A Palatia Nyomda és Kiadó Kft. által nyomott kemény borítású könyv címlapján De Villa Celeste

„Nagy László örökzöldben”

– Jánosi Zoltán előadása Bécsben –

Június 3-án a Bornemisza Péter Társaság és az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége által rendezett esten Jánosi Zoltán József Attila-díjas magyar irodalomtörténész, a Magyar Napló című folyóirat főszerkesztője tartott előadást Nagy László életéről és költészetéről a Bécsi Magyar Otthonban.

Az est elején Deák Ernő, a Bécsi Napló főszerkesztője köszöntötte az est előadóját és a megleten hallgatóságot. Felvezető szavai után Bartók Miklós, a Bornemisza Társaság elnöke üdvözlöte a jelenlévőket.

Jánosi Zoltán előadásában Nagy László költészetének a magyar népi kultúrához való kapcsolódási pontjairól, valamint annak világirodalmi párhuzamairól beszélt. Előadásának elején a hazához való viszonyra hívta fel a figyelmet Bornemisza Péter és Kölcsey, valamint Nagy László verseinek segítségével. A Bornemisza Péter által feltett kérdést, „Valjlon s mikor leszön jó Budában lakásom!”, később Kölcsey *Himnuszában* is megismétli, s voltaképpen ez a kérdés a magyar költészet alapálása – mutatott rá az előadó. Ezzel kapcsolatban felidézte Tamási Áron híres gondolatát is: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne!”, Nagy László későbbi, az *Országház kapujában*, 1946 című versében is megfogalmazódik a haza utáni vágy, illetve a kérdés ott bujkál, „A HAZA NEM A MIÉNK” felkiáltásában: mikor lesz hazánk, otthonunk?

Jánosi Zoltán ezek után világirodalmi párhuzamokat vonva mutatott rá a népi költészet motívumainak továbbélésére az irodalomban, így említette Jevszenyint, Federico Garcia Lorcát, de szerb, román és skót, valamint dél-amerikai költők példáját is felidézte, majd Nagy László életszakaszainak számba vétele során egy-egy meghatározó verssel mutatta be a költő életét.

Bevezetésképpen Lászlóffy Aladár Nagy Lászlóról írt jellemzésével mutatta be a negyven éve elhunyt költőt: „Kagyló a gyöngyöt, cédrus a gyantát, metafora a véres valóságot és viszont – valóság a tartást: Nagy Lászlónak köszönhetően termi, teremti ez a szigetnyi finnugor Európa újra meg újra önmagát.”

Jánosi Zoltán ezek után világirodalmi párhuzamokat vonva mutatott rá a népi költészet motívumainak továbbélésére az irodalomban, így említette Jevszenyint, Federico Garcia Lorcát, de szerb, román és skót, valamint dél-amerikai költők példáját is felidézte, majd Nagy László életszakaszainak számba vétele során egy-egy meghatározó verssel mutatta be a költő életét.

Bevezetésképpen Lászlóffy Aladár Nagy Lászlóról írt jellemzésével mutatta be a negyven éve elhunyt költőt: „Kagyló a gyöngyöt, cédrus a gyantát, metafora a véres valóságot és viszont – valóság a tartást: Nagy Lászlónak köszönhetően termi, teremti ez a szigetnyi finnugor Európa újra meg újra önmagát.”

VÁRKONYI BORBÁLA

Finom modorú versek

Minden művészeti alkotás ghatatlanul magán viseli létrehozója személyiségjegyeit. A tartalom kiválasztásában, feldolgozásának hangnემében, stílusában különösen kifejeződik ez. Vasadi Péter általános megállapítása a költészet műfajára különösen érvényes: „A sok szó homályt kelt. A kevés világosságot. Mert csak minőség lehet.”

Veszzelka Attila a *Nyárutó* a *Tuliériák kertjében* címmel közreadott, szinte sóhajnyi terjedelmű kötetében olvasható verseire jellemző a tömörités. Ismeretes barátsága Szepesi Attilával jó manként biztosított mindehhez. Nem terheli szövörágok kétes illatával a befogadót, megkímélve ezzel az undoríg telítődés veszélyétől. „Nem követ kétsen kapott, divatos technikákat, folyamatosan és fáradhatatlanul keresi önnön lehetőségeit. Elszántan a megújulásra is pontosan tudja, hogy a keretek fellazíthatósága nem a visszaélésekre, túlburjánzásokra szolgál, nem is a könnyű kézzel másolt közhelyeknek nyit teret” – foglalta össze ajánlásában Csiczer Olga a költő indítatásának kereteit, hiszen nem mindegy, milyen ruhát ölt ahhoz egy kibontakozóban lévő költészet, hogy szépsége-jósága észrevehető legyen.

Hallja és hallatja a sötétben reszkető hangrangok megszólalását, észleli a Hold néhez fényében meghajló árnyakat. A kortárs lírában szokatlanul iron modor, mondhatnánk példamutató: „Álvó kövekben suhogó, időtlen / szél, fák erőben kopogó esőcsepp: / őrizd elárvult kiszórbóm magányát, / holdam törekény sugarát az éjben.” (*Időtlen szél*) Hiszen a mit és hogyan jelent ki egyenes eredője mindannak a mondanivalónak, amit lelkéből másik léleknek sugall. Ungancsac saját tapasztalatommá vált Vasadi pályára igazító intelmeiből: „A költő nem attól az, hogy szebben fogalmaz másnál, hanem mert úgy lát, ahogy az nem.” Ezt igazolja Veszzelka – betyárós nevével ellentétés értelemben szelíd – főhászá elölépő sora is: „halkitű csenddé verseimet magasság”.

BÉCSI NAPLÓ

MICHAEL HESS
<i>Endless summer</i>

<i>Egész nyáron át siratlak.</i>

<i>Egész nyáron át árnyékban leszek.</i>

<i>Egész nyáron át rólád álmodom.</i>

<i>Egész nyáron át emészt az önsajnálkozás.</i>

<i>Egész nyáron át mindent gyűlölök.</i>

<i>Egész nyáron át nem értem ezt.</i>

<i>Egész nyáron át halványul az emlékezés.</i>

<i>Egész nyáron át marad a tóban a nap.</i>

Fordította: Deák Ernő

Az 1971-ben született Neusiedl/neysideri költő éppen megjelent Verstand című kötetéből. Edition lexiszt, Oberwart, 2018, 189 (194 old.)

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

VESZELKA ATTILA

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

ULMAN ISTVÁN nemzetfaragó az egykori Gömör vármegye legkeletibb falujában, Várhosszúréten lett egyetlen fiúgyermeké három leány között 1951. szeptember 3-án. Kora gyermekkorától rendkívüli érzékenységet mutatott a famegmunkáló mesterségük iránt.

A legnagyobb vonzalmat a fa iránt érezte, átélve annak szellemét, a hajszálgyökerektől egészen az ébénylő koronák csúcsáig, de még azon túl is, egészen odáig, ahol a két legelső ága találkozik a Nappal meg a Holddál, ahol csillag száll le minden ágra, hogy fényt adjon a fának akkor is, amikor megszabadítjaá a gyökereitől.

Keze munkája nyomán mindeneseg fa, melyen kezét végigsimítván, már első pillanatban átérzi annak szellemét; szinte nem is a véső dolgozik, hanem a fa erezete, mint csillagösvény, kínálja magát.

Baffy Lajos féműves mesterrel máé 1996-os találkozás minőségű változás faragói pályafutásában, hiszen egyik ők alkotásban is magyarságban.

Szobraikkal, domborműveikkel, kopjafáikkal, szoborfaikkal, keresztfaikkal, kapuikkal, kútjaikkal, faragott bútoraikkal, de játszóterekkel, buszmegállóikkal és tornacsaikkal is tele van szőve Gömörország, de az országon túl is sokfelé.

Mivel nem akadtak természetes gömőri mesterei, ezért Erdélyben, Székelyföldön szíva magába a farafarag rejtett forrásait. 1970-ben Erdélyt járva fogalmazód

Egy rendkívüli ember, költő és példakép újrafelfedezése

Gérecz Attila, az 56-os szabadságharc vértanúja verseinek kritikai kiadása

Gérecz Attila (1929-1956), az 56-os szabadságharc vértanújának neve a rendszerváltozás óta – amely előtt ezt a nevet még kiejteni, leírni sem volt tanácsos – örvendetesen mind szélesebb körben válik ismertté. Több emléktáblát kapott, szülővárosában, Dunakeszin szobor őrzi emlékét, két dokumentumfilm és egy játékfilm is készült róla. Költői életművéről viszont – 43 saját vers és 14 műfordítás –, amelyet a Rákosi-rendszer börtöneiben, két év alatt hozott létre, és konspiratív módon juttatott ki a külvilágra, a nagyközönség jóval kevesebbet tud Jóllehet, a rendszerváltás óta több kiadásban jelentek meg versei, egykori rabtársa, Kárpáti Kamil Stádium, illetve Turcsány Péter Kráter kiadójának gondozásában. Nem beszélve másik rabtársa, az 56-os forradalom után Nyugatra menekült, majd ott a magyar emigrációt szervező, a Nemzetőr folyóiratot létrehozó és szerkesztő Kecskési Tollas Tibor fáradhatatlan tevékenységéről. Ő igyekezett Gérecz Attila és fogolytársai, a „füveskerti költők” műveit a nyugati emigrációval és – a lehetőségekhez mérten - a kádári diktatúrában az információktól elzárt magyar társadalommal megismertetni.

Gérecz Attila válogatott ötötásó, politikai fogoly, szabadságharcos 27 évesen esett el az 56-os szabadságharcban, a megszálló szovjet csapatokkal vívott utcai harcokban. Szinte ugyanannyi idősen, mint eszmei elődje, Petőfi Sándor, akit ugyancsak orosz megszállók küldtek a halálba. A család „osztályidegensége” és édesapja vitézi címe miatt Attilát a Rákosi-rendszerben megbélyegezték, nem tanulhatott tovább, így a sportban kamatoztatta sokirányú tehetségét. 1950-ben koncepciós perben, hűtlenség vádjával, ártatlanul 12 év börtönre ítélték. Több fegyintézetet megjárt, költőként a váci fegyházban „debütált”, ott lett a Füveskert költői csoport tagja. 1954. július 18-án, a nagy árvíz idején megszökött

a börtönből, a Dunát átúszva eljutott Budapestig, ahol háromnapos bujkálás után elfogták, és újabb két évre ítélték. 1956. november 1-jén a forradalmárok szabadították ki, részt vett az utcai harcokban, november 7-én hősi halált halt.

Életművét – verseit, műfordításait, forradalmi kiáltványát és néhány levelét – két év alatt alkotta meg, jórészt börtönben. Műveinek utóélete maga is külön regény. Vécépirra írt, börtönből kicsempészett verseinek rejtegetett gépirata, a rabtársakkal titokban körmölt „kockás füzet”, majd a „vonalas füzet”, az édesanyja által Nyugatra kijuttatott, csak a közelmúltban feltárt hagyatéka a versek sokféle változatát kínálják – olvassuk a tavaly megjelent kritikai kiadás fülszövegében. A hagyatéka felfedezése, feldolgozása és közreadása (A Gérecz-hagyatéka, Kortárs Alapítvány, 2016), majd a kritikai kiadás (Gérecz Attila összes művei, Kortárs Kiadó – Tau-Terv, 2017) Hajnal Gézának köszönhető.

Hajnal Géza édesapja a Rákosi-korban maga is politikai fogoly volt, Gérecz-cel egy időben, ám más helyszíneken raboskodott, s csak az ő édesapja (Géza nagyapja), a két világháború közötti iskolateremtő történész-professzor, Hajnal István halálának köszönhetette, kegyelem révén, a forradalom előtti szabadulását.

Hajnal Géza édesapjától hallott először Gérecz Attiláról, s a családi hagyomány indította arra, hogy vízmérnök letére, a Műegyetemen szerzett doktorátus után a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, már nem fiatalon, még egyszer belevágjon a doktori tanulmányokba, ezúttal humán területen. Mint írja, „nem hagyja nyugodni” Gérecz Attila életének és életművének sok nyitott kérdése, az eddig megjelent kiadások pontatlanságai, hibás adatai, s szinte megszállottan keresi a válaszokat.

Megjegyzendő, hogy Hajnal Géza a műszaki területen elért figyelemreméltó sikerei mellett szépiróként is alkotott, regényt, drámát, krimit is írt, s ez a véna irodalomtörténeti munkásságában szintén kiütözik. A Gérecz-hagyatékról írott könyve felér egy detektívregénnyel.

Gérecz Attila életműve körül személyeskedésbe is átsapó viták folytak-folynak, főként Kárpáti Kamil és a kamaszkori szerelme, a hagyatéka egyik gondozója, az időközben elhunyt H. Drechsel Mária között. Hajnal Géza egyik fő célja éppen ezeknek az olykor méltatlan nézeteltéréseknek a tisztázása. Ezért is vállalkozott erre az izgalmas feladatra, amelynek megkoronázása egy nagymonográfia lesz. Neki köszönhető a Svájcban élő Christine Gerecz – Gérecz Attila ifjabbik fivérének, Árpádnak második felesége – birtokában lévő Gérecz Attila-hagyatéka megszerzése és feldolgozása, amelyből olyan kincsek kerültek elő, mint Gérecz Attila 56-os kiáltványa a magyar ifjúsághoz – Tamási Áron híres írószövegségi kiáltványa mellett a forradalom másik fontos irodalmi dokumentuma.

Hajnal Géza emellett ismeretterjesztőként, irodalmi, szerzői estek, közönségtalálkozók, cikkek, tanulmányok szerzőjeként, az írott és elektronikus médiában megjelent interjúiban is sokat tesz Gérecz Attila költészetének megismertetéséért, népszerűsítéséért. Ennek a nagy munkának a foglalatja a kritikai kiadás a versek szövegforrásaival, szövegváltozataival, szerkesztői jegyzetekkel, Gérecz Attila életének kronológiájával, irodalomjegyzékkel és eredeti dokumentumok másolataival.

„*Gérecz Attila a klasszikus 'énköltészet' legnagyobb alakjai közé tartozik, akinek élete és versei szerves egységet alkotnak (...) Vele szemben megkerülhetetlen fogalmak az etikusság és a hitelesség. Valóságos hős (...) az eredeti lovagességy megtestesítője, akinek édesanyjához fűződő szerető fiú viszonya, nőkért*

ZRÍNYI, ZRINY, ZRINSKI

Szigetvár német-magyar emlékezete 1790–1826

A Debreceni Egyetem Germanisztikai Intézeténél oktató és kutató dr. habil. Kovács Kálmán tartott *Die Wiedergeburt des Nikolaus Zrínyi von Szigetvár in der deutschsprachigen Literatur um 1800* címmel előadást és könyvbemutatót 2018. április 24-én a Bécsi Magyar Otthonban. A bemutatott könyv második kiadása 2017-ben jelent meg a Debreceni Egyetemi Kiadónál a *Zrínyi, Zriny, Zrinski. Szigetvár német-magyar emlékezete 1790–1826* címmel. A kötet Szigetvár 1566-os ostromát feldolgozó, 1800 körüli német nyelvű szövegeit, illetve azok magyar nyelvű fordításait adja közre. Fontos megemlíteni, hogy kritikai kiadásról van szó, tehát a szövegek mellett megtalálhatók egy történeti összefoglalón túl, a művek értelmezését segítő kor-, művelődés- és eszmétörténeti magyarázatok, valamint keletkezéstörténetére, illetve további szövegváltozataira utaló jegyzetek és egy névmutató is.

Ahogy arra a kötetben Kovács Kálmán is felhívja a figyelmet, Szigetvár védelme és bevétel, Zrínyi és katonáinak hősi helytállása komoly visszhangot váltott ki Európában: a 16. század végén. Mivel az 1566-os török hadjárat összeurópai ügy volt, ezért minden vele kapcsolatos eseményt nagy figyelemmel kísértek. Így volt ez Sziget és Gyula, illetve a Szulejmán haláláról szóló hírek esetében is. Későbbi történetírók, mint például a kötetben is többször említett Budina (1568), Forgách (1578), Dilich (1600), Istvánffy (1622) és Ortelius (1665) szintén hozzájárultak ahhoz, hogy ez az esemény ne merüljön a feledés homályába. Ugyanakkor a 17. század végére mégis elhalványult a Zrínyi-emlékezet, melynek egyik oka Kovács Kálmán szerint a Wesselényi-féle összeesküvés lehetett. Zrínyi alakja legközelebb a 18. század második harmadában jelenik meg újra elsősorban irodalmi szövegekben, de színházi előadások formájában is. Ebben az időben központi figyelmet kapnak ugyanis a nemzeti identitás megteremtését elősegítő, azt építő és megszilárdító gondolatok és ennek tükrében keresik a különböző, nemzeti összekovácsoló hősi mítosz képeit, emlékezeit. Zrínyi alakja kiválóan alkalmasnak

bizonyult ennek a célnak a megvalósítására. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy Zrínyi történetét a 18. század végén elsősorban német ajkú költők idézték fel újra, méghozzá a Habsburg birodalmi patriotizmus szellemében. Zrínyit, mint a császár hadvezérét és a birodalom hőseit idézik fel ekkor ismét. A megélenkülő Zrínyi-emlékezet viszont nem csupán a Habsburg birodalmi patriotizmussal, hanem, ahogyan arra a kötet címe is utal (*Zrínyi, Zriny, Zrinski*), és ahogyan arra Kovács Kálmán is felhívja a figyelmet, a hungarus-tudatú német költészettel is összekapcsolódik, valamint ezentúl a horvátországi illírizmussal és a magyar nemzetépítés folyamataival is. Kovács Kálmán, Klaniczay Tibort a következő módon idézi: „A XVIII. század végén kibontakozó hazafias mozgalmakban a Zrínyi név általános kultusza fejlődik ki. A Zrínyi szó a múlt dicsőségének, a magyar nép szenvedéseinek, az idegen hódítókkal vívott harcoknak a szimbólumává válik.” (Klaniczay/1964, 809.)

A kötet az ebben a szellemben keletkezett és az alábbi szövegeket tartalmazza: *Niklas Zrini oder die Belagerung von Sigeth*, melyet Friedrich August Clemens Werthes (1748–1817) 1790-ben írt, illetve a mű fordítása, *Zrínyi Miklós; avagy Sziget várának veszedelme*, melyet Györgyfalvi Csépnán István még ugyanebben az évben fordított le. A következő darab Friedrich Kind (1768–1843) 1807-ben megjelent *Die Belagerung von Sigeth* című munkája, illetve ennek 10 évvel később 1817-ben megjelent Csery Péter fordítása: *Gróf Zrínyi Miklós, vagy Sziget' várának ostromlása*. Ezen kívül helyet kap a kötetben Pyrker János László (1772–1847), későbbi egri érsek *Zrinis Tod* című 1810-ben megjelent műve

és annak Molnár Anna által készített *Zrínyi halála* című fordítása. Ez e kötet számára készült, mert Pyrker drámájának mostanáig nem volt magyar nyelvű változata. A következő és egyben a kötet utolsó német nyelvű irodalmi alkotása Theodor Körner (1791–1813) nevéhez köthető, akinek 1814-ben jelent meg *Zriny* című drámája, melynek két magyar nyelvű fordítása is elkészült: az egyiket Petrechevich Horváth Dániel készítette el 1819-ben (*Zrínyi*), a másikat pedig Szemere Pál 1826-ban (*Zrínyi*). A kötet tartalmazza ezenkívül még Joseph Freyherr von Hormayr (1781–1848) 1807-ben megjelent, *Niklas Graf Zrini* címet viselő Zrínyi életrajzot, melyet Kovács Kálmán (Molnár Annához hasonlóan) kimondottan a kötet megjelenésének alkalmából készített el.

Zrínyi alakjának sokszínűsége már a felsorolásból is jól kivehető. Ahogyan az a kötet fülszövegén is olvasható, a német szerzők gyökerei és az egyes szövegek keletkezésének kontextusai nagyon sokszínűek, de többnyire a Habsburg Monarchia multikulturális terének részei. Ugyanakkor a 19. századi kortárs fordítók a német szövegeket saját diskurzusuk igényei szerint alakították át, s a fordításokban a birodalmi patriotizmussal szemben a magyar nemzetetudat és patriotizmus szellemiségét erősítették. Ez is bizonyítékaul szolgál annak a feltevésnek, miszerint az egyes hős-mítoszokról alkotott emlékezetet gyakran szabadon formálják és az adott kor igényeinek és uralkodó ideológiáinak megfelelően alakítják. Mivel ennek jegyei a mai 21. század Európájában szintén megfigyelhetők, ezért a Kovács Kálmán gondozásában megjelent *Zrínyi, Zriny, Zrinski* című kötet mindenki számára tanulságos olvasmányul szolgálhat.

GRUNDA MARCELL

való rajongása és mély Isten-élménye az ávós börtönök celláinak mélyéről is sugárzó valóság, amit mai tizenéves olvasói is megéreznek” – írja Hajnal Géza (A Gérecz-hagyatéka, 15. oldal).

S végül, de nem utolsósorban, főként az inkább interneten tájékozódó ifjabb nemzedékek figyelmébe ajánljuk: Gérecz Attila élete, munkássága H. Drechsel Máriának köszönhetően a <http://gereczattila.uw.hu> honlapon is megtalálható.

A Gérecz-hagyatéka című kötet (Hajnal Géza könyve) is megtalálható az interneten az alábbi címen: <http://www.gereczhagyatek.hu/index.php/eletrajz>

Hajnal Géza: A Gérecz-hagyatéka – előmunkálatok a nagymonográfiához. Kortárs Könyvkiadó, Kortárs Alapítvány, Bp., 2016., 270 oldal. A könyv megjelenését az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára létrehozott Emlékbizottság támogatta. Gérecz Attila összes művei. Kritikai kiadás. Sajtó alá rendezte, a jegyzeteket és az utószót írta: Hajnal Géza. Kortárs Könyvkiadó – Tau-Terv, Budapest – Boldog, 2017., 184 oldal.

T. Kovács P.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.kozpontiszovetseg.at
www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:

Zentralverband Ungarischer Vereine u.

Organisationen in Österreich.

A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodzsóni István (Szabadka), Borbándi Gyula † (Budapest), Czellar Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Martos Péter, Radics Éva, Rumpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptansta A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 15,- Euro, Magyarországon 3500,- Ft, Nyugat-Európában 20,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekey, 3996 Oakmore Rd.

Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com

Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Kónya Melinda. Boerhaaveplein 124. 2343 LX Oegstgeest, 00-31-71-5154287.

E-mail: melindakonya@hetnet.nl

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szlovákiában: Benyák Mária,

e-mail: maribenyak@gmail.com

Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Bt.

H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes